

JAARVERSLAG 2020

DE VERTEGENWOORDIGING VAN BELGIË VOOR
HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

KONINKRIJK BELGIË
Federale Overheidsdienst
Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

INHOUDSTAFEL

	AFKORTINGEN	4
	WOORD VOORAF	5
	MEDEWERKERS VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT	8
	DE TAKEN VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT	9
	De schriftelijke opmerkingen van de Belgische Staat in het kader van prejudiciële vragen	9
	Verdediging van de Belgische Staat in directe zaken	10
	De adviesprocedure	10
	De juridische adviezen	10
	De werkgroep “Hof van Justitie” van de Raad van de Europese Unie	11
	De zaken voor het Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie	11
	DE BELGEN BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE	12
	RECHTSPRAAK VAN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN VAN HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE IN 2020	13
	Prejudiciële zaken	13

Beginnelsen van het Unierecht	13
- Rechtsstaat	13
Justitie en binnenlandse zaken	15
- Asiel en migratie	15
- Justitiële samenwerking in strafzaken	22
- Justitiële samenwerking in burgerlijke en handelszaken	25
Fiscaliteit	27
- Belastingheffing	27
- Fraudebestrijding	31
- Douane-unie	32
Interne markt	33
- Vrij verkeer van personen	33
- Vrij verrichten van diensten	36
- Vrijheid van vestiging	39
- Vrij verkeer van kapitaal	40
Concurrentievermogen	42
- Mededinging en staatssteun	42
- Overheidsopdrachten	43
Gezondheids- en consumentenbescherming	44
- Gezondheidsbescherming	44
- Consumentenbescherming	46
Leefmilieu en gemeenschappelijk landbouwbeleid	49
- Leefmilieu	49
- Landbouw en visserij	50
- Vervoer	50
Informatiemaatschappij	52
- Gegevensbescherming	52
- Intellectuele eigendom	56
- Telecommunicatie	57
Sociaal beleid	59
- Sociaal recht	59
- Sociale zekerheid	60
 Beroepen wegens niet-nakoming	60
 Beroepen tot nietigverklaring	63
 Tussenkomsten in directe zaken	64
 Hogere voorzieningen	65
 Adviezen	65
 HET JAAR IN CIJFERS	66
 CONTACT	69

AFKORTINGEN

- Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: Handvest
- Europees Hof voor de Rechten van de Mens: EHRM
- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens: EVRM
- De benaming «Hof van Justitie van de Europese Unie» doelt op de twee rechtsinstanties van de Europese Unie, namelijk het Hof van Justitie en het Gerecht: HJEU
- Hof van Justitie: Hof
- Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie: EFTA-Hof (European Free Trade Association)
- Europese Economische Ruimte: EER
- Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor vluchtelingen: UNHCR
- Europees Parlement: EP
- Verdrag betreffende de Europese Unie: VEU
- Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie: VWEU
- Europese Unie: EU

WOORD VOORAF

Het HJEU (dat bestaat uit een Hof en een Gerecht) is algemeen vrij bekend. Dat is iets minder het geval voor het EFTA-Hof. Het is echter minder geweten hoe nationale overheden en deze internationale rechterlijke instanties met elkaar in contact treden. Dit jaarverslag geeft, met België als leidraad, een antwoord op deze vraag. Het bevat een voorstelling van de actoren die België vertegenwoordigen voor de bovengenoemde rechterlijke instanties, en die bij het HJEU en het EFTA-Hof bekend staan als agenten van de Belgische regering, alsook van hun werk. Bovendien geeft het toelichting bij de taak van die rechterlijke instanties in zaken waarbij België betrokken is.

We kunnen de COVID 19-pandemie niet buiten beschouwing laten, die het voorbije jaar in veel opzichten en op alle niveaus heeft getekend. Buiten een verlenging van de proceduretermijnen, die is ingevoerd na een gezamenlijk verzoek van de lidstaten op initiatief van de directie Europees Recht van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken die dit verslag heeft opgesteld, heeft de pandemie nochtans geen effect gehad op de activiteiten van de rechterlijke instanties van de Unie en indirect ook niet op de activiteiten van de agenten van de Belgische regering die deel uitmaken van deze directie.

Voor het tweede jaar op rij verschijnt dit verslag in een nieuw jasje en zal het enkel in elektronische versie beschikbaar zijn.

Daarom weiden we niet verder uit over het covidvirus en beginnen we dit verslag met een overzicht van de prominente feiten uit het jaar 2020. Daarna stellen we u de directie Europees Recht en haar taken voor. Dan overlopen we de Belgen die nu in de rechterlijke instanties van de Unie zetelen. Vervolgens vatten we voor u elke zaak samen waaraan België heeft deelgenomen en waarin een arrest of beschikking werd gewezen in 2020. Die zaken zijn verdeeld in onderwerpen, die op hun beurt in verschillende thema's zijn ondergebracht. Om een actueel beeld te geven per onderwerp, is er een laatste rubriek met een thematische opsomming van de zaken waarbij België betrokken is en die bij de publicatie van dit rapport nog aanhangig zijn. Het laatste deel bevat statistische gegevens over de activiteiten van België bij het HJEU en het EFTA-Hof in 2020.

Vooraleer te focussen op de activiteiten van België bij de rechterlijke instanties van de EU en het EFTA-Hof wordt de activiteit van deze instanties in 2020 met een aantal cijfers aanschouwelijk gemaakt: in 2020 ontving het Hof 726 nieuwe zaken (948 in 2019), bij het Gerecht werden 776 nieuwe zaken aanhangig gemaakt (886 in 2019) en het EFTA-Hof behandelde 17 zaken (13 in 2019).

DE PROMINENTE FEITEN VAN HET JAAR 2020

JANUARI

APRIL

JULI

- ⬠ Het Hof neemt een beschikking tot afdoening zonder beslissing in de prejudiciële zaak C-522/18 PPA in verband met de rechtsstaat. Er werden wijzigingen aangebracht aan de Poolse wet op het Hoogerechtshof die voorzien in de verlaging van de pensioenleeftijd van de rechters van 70 tot 65 jaar. Indien ze erom verzoeken en met de toestemming van de president van deze Republiek kunnen rechters die de leeftijd van 65 hebben bereikt, hun functie blijven uitoefenen tot de leeftijd van 70 jaar. Na de prejudiciële verwijzing werden de litigieuze nationale bepalingen ingetrokken.
- ⬠ Het Hof stelt vast dat de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de EU tot gevolg heeft dat het mandaat van de Britse leden van deze EU-instelling eindigt met ingang van 31 januari 2020. Het aantal rechters van het Hof en het Gerecht wordt op het tijdstip van terugtrekking dan ook met onmiddellijke ingang verminderd. Deze terugtrekking heeft evenwel geen invloed op het aantal advocaten-generaal bij het Hof. In afwachting van de benoeming van een nieuwe advocaat-generaal door de regeringen van de lidstaten blijft mevrouw Eleanor Sharpston overeenkomstig de artikelen 5 en 8 van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie zitting hebben totdat haar opvolger in functie treedt.
- ⬠ Door een beschikking in kort geding op verzoek van de Commissie (C-791/19 R) gelast het Hof Polen de toepassing van de nationale bepalingen over de bevoegdheden die de tuchtkamer van de hoogste rechterlijke instantie heeft in tuchtzaken betreffende rechters, met onmiddellijke ingang op te schorten.
- ⬠ Het Hof doet uitspraak in de zaak C-311/18, *Facebook Ireland* en *Schrems*.
Het was zaak te weten of de doorgifte van persoonsgegevens van Facebook Ireland naar Facebook Inc., dat in de Verenigde Staten is gelegen, voldoende waarborgen bood ten opzichte van het Unierecht.
Het Hof is van oordeel dat het Unierecht, en meer bepaald de GDPR, van toepassing is op een dergelijke doorgifte van persoonsgegevens door een in een lidstaat gevestigde marktdeelnemer aan een andere, in een derde land gevestigde marktdeelnemer, zelfs als deze gegevens tijdens of na die doorgifte door de autoriteiten van dit derde land kunnen worden verwerkt ten behoeve van de openbare veiligheid, defensie of de veiligheid van de staat.

Gegevensbescherming – Arrest in de zaken C-511, 512 en 520/18.

Onderzoek van de wettigheid van de Franse en Belgische wetgeving betreffende de bewaring en behandeling van gegevens van gebruikers van elektronische communicatiediensten die in het bijzonder aan aanbieders van zulke diensten de verplichting oplegt om die gegevens te bewaren en door te geven aan politie- en inlichtingendiensten met het oog op de bescherming van de nationale veiligheid en bestrijding van criminaliteit. Het Hof bevestigt dat het Unierecht zich tegen zulke wetgevingen verzet. Er worden nuances aangebracht voor wat betreft de nationale veiligheid en de openbare veiligheid.

Het Hof verklaart het beroep dat mevr. Sharpston, Britse advocaat-generaal, heeft ingesteld tegen de verklaring van de Conferentie van de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten inzake de gevolgen van de Brexit voor de advocaten-generaal van het HJEU, niet-ontvankelijk, aangezien die verklaring haar mandaat vroegtijdig beëindigt.

Zaak C-842/19. Het Hof veroordeelt België tot financiële sancties wegens het niet nakomen van een eerste niet-nakomingsarrest in de zaak C-110/17.

De Belgische wetgeving inzake de raming van de inkomsten uit onroerende goederen voorziet in andere modaliteiten voor de bepaling van het belastbare inkomen naargelang het onroerende goed zich in België (kadastraal inkomen) of in een andere staat (huurwaarde) bevindt. Het Hof had geoordeeld dat die regeling tegen het Unierecht indruist. Door het ontbreken van een wijziging van die regeling wordt België veroordeeld tot de betaling van een dwangsom van € 7.500 per dag en een forfaitaire som van € 2.000.000.

In het kader van de follow-up van de uitvoering van de hervorming van het Gerecht heeft het Hof met de medewerking van externe adviseurs een rapport bezorgd aan het Europees Parlement, de Raad en de Commissie over de werking van het Gerecht. Het rapport focust op de efficiëntie van het Gerecht, de noodzaak en de effectiviteit van de verhoging van het aantal rechters tot 54, het gebruik en de effectiviteit van de middelen en de verdere oprichting van gespecialiseerde kamers en/of de doorvoering van andere structurele wijzigingen.

Belgische prejudiciële zaak C-336/19.

Een decreet van het Vlaams Gewest verbiedt het slachten van dieren zonder vooraf-gaande bedwelming. Voor rituele slachtingen voorziet dit decreet in een bedwelming die omkeerbaar is en niet tot de dood van het dier kan leiden. Verschillende joodse en islamitische verenigingen hebben dit decreet aangevochten: ze zijn van mening dat joodse en islamitische gelovigen zich door het decreet geen vlees kunnen verschaffen dat afkomstig is van dieren die zijn geslacht overeenkomstig hun religieuze voorschriften. Het Hof is zelf van mening dat met het oog op de bevordering van het dierenwelzijn bij rituele slachtingen de lidstaten, zonder de grondrechten uit het Handvest te schenden, een verdovingsmethode kunnen opleggen die omkeerbaar is en niet tot de dood van het dier kan leiden.

Zaak C-354/20 PPU.

Gelet op de situatie van de rechtsstaat in Polen vraagt een rechtbank te Amsterdam zich af of de Europese aanhoudingsbevelen die de lidstaat heeft uitgevaardigd, moeten worden uitgevoerd. Het Hof bevestigt zijn rechtsspraak C-216/18 PPU en bevestigt ook dat de test in twee fasen moet zijn uitgevoerd alvorens een uitzondering op het beginsel van wederzijds vertrouwen te kunnen invoeren en het aanhoudingsbevel dat een lidstaat heeft uitgevaardigd, niet uit te voeren.

Rechtsstaat, zaak C-824/18. Advocaat-generaal Tanchev is van oordeel dat artikel 19, lid 1 VEU, rechtstreekse werking heeft. Het Hof heeft het standpunt dat België in andere zaken heeft verdedigd, in zijn arrest bevestigd.

België verzoekt het Hof om advies over de verenigbaarheid van de intra-Europese toepassing van de geschillenbeslechtingbepalingen uit het gemoderniseerde Energiehandvestverdrag met de Europese verdragen.

MEDEWERKERS VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT

De directie Europees Recht (J2) is een van de vier directies van de Directie-generaal Juridische Zaken (DGJ) van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Ze is belast met de

follow-up van de inbreukprocedures die de Europese Commissie tegen België instelt en met de vertegenwoordiging van België bij het HJEU en het EFTA-Hof. De directie Europees Recht is samengesteld uit zeven agenten die worden bijgestaan door hun vier griffiers.

Carinne Pochet (Directeur), Pierre Cottin (Agent), Jean-Christophe Halleux (Agent), Maïté Van Regemorter (Agent), Nadine Moens (greffier), Liesbet Van den Broeck (Agent), Marie Jacobs (Agent), Cynthia Sortino (greffier) en Florence Misson (greffier). Stephen Baeyens (Agent) en Derya Aydin (greffier) zijn niet op de foto.

TAKEN VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT

DE SCHRIFTELIJKE OPMERKINGEN VAN DE BELGISCHE STAAT IN HET KADER VAN PREJUDICIËLE ZAKEN

Wanneer in een geschil voor een rechterlijke instantie van een lidstaat problemen met betrekking tot de toepassing van het Unierecht rijzen, heeft de nationale rechter de mogelijkheid, en als zijn uitspraak naar het nationaal recht niet vatbaar is voor hoger beroep, zelfs de verplichting, om een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof over de uitlegging of geldigheid van het Unierecht. Het is immers ondenkbaar dat een nationale rechter zelf een vraag betreffende de uitlegging van het Unierecht zou beantwoorden of zelf een handeling naar het Unierecht ongeldig zou verklaren. Een dergelijke mogelijkheid zou leiden tot een verschil in uitlegging van het Unierecht naargelang de lidstaat en tot de situatie waarin een handeling van de Unie in bepaalde lidstaten geldig en in andere lidstaten ongeldig zou zijn. Om een dergelijke situatie te vermijden, komt het toe aan het Hof om dergelijke vragen te beantwoorden. Door middel van een arrest verstrekt het Hof aan de nationale rechter van wie de vraag uitging de uitlegging van een bepaling van het Unierecht. Deze uitlegging is niet alleen voor hem bindend, maar tevens voor alle nationale rechters die uitspraak zouden moeten doen in een zaak die een soortgelijk probleem met betrekking tot de uitlegging van het Unierecht doet rijzen. Wanneer het gaat over de geldigheid van een bepaling of handeling van de Unie en het Hof beslist dat ze ongeldig is, dan is deze beslissing bindend voor alle nationale rechterlijke instanties, alsmede voor de instellingen van de EU.

In 2020 legden de Belgische rechterlijke instanties 36 prejudiciële vragen voor aan het Hof waarmee België voor dat jaar op de vijfde plaats staat inzake het aantal prejudiciële vragen (na Duitsland, Oostenrijk, Italië en Polen).

België heeft als lidstaat de mogelijkheid om schriftelijke opmerkingen in te dienen en deel te nemen aan de mondelinge behandeling van elke prejudiciële vraag; die opmerkingen hebben als doel het Hof een voorstel van antwoord voor te leggen op de vraag betreffende de uitlegging of de geldigheid van het Unierecht. In beginsel dient de Belgische regering opmerkingen in bij elke prejudiciële vraag die afkomstig is van een Belgische rechter. In 2020 werden er 39 arresten en beschikkingen gewezen in prejudiciële vragen waarbij België betrokken was. In vier andere prejudiciële vragen waarin België is tussengekomen heeft het Hof een doorhaling gelast en in twee andere zaken een beschikking houdende niet-ontvankelijkheid uitgesproken. In 2020 heeft het Hof zich ook uitgesproken in 10 prejudiciële zaken van Belgische rechters waarin de Belgische regering niet is tussengekomen. Wanneer België niet tussenkomt, kan dat verschillende redenen hebben. Bijvoorbeeld omdat een overheidsdienst of een gefedereerde entiteit partij is bij het hoofdgeding en bijgevolg in eigen naam voor het Hof mag optreden. Hetzelfde geldt als beide partijen bij het hoofdgeding Belgische autoriteiten zijn, waardoor de Belgische regering onmogelijk kan tussenkomen, aangezien zij een Belgische autoriteit niet ten nadele van een andere kan ondersteunen. Maar het is ook mogelijk dat het antwoord van het Hof aan de hand waarvan de Belgische rechter het bij hem aanhangige geding kan beslechten, geen effect heeft op het Belgische rechtsstelsel of de Belgische rechtspraktijk. Over vijf van die tien zaken heeft het Hof rechtstreeks bij beschikking uitspraak gedaan omdat het antwoord op de gestelde vragen duidelijk viel af te leiden uit de bestaande rechtspraak van het Hof.

VERDEDIGING VAN DE BELGISCHE STAAT IN DIRECTE ZAKEN

De directie Europees Recht is belast met de verdediging van de belangen van België in rechtstreekse beroepen die bij het Hof aanhangig worden gemaakt. Rechtstreekse beroepen zijn beroepen wegens niet-nakoming die door, of tegen, de Europese Commissie worden ingesteld of, in zeldzame gevallen, beroepen wegens niet-nakoming die lidstaten van de EU tegen elkaar instellen; beroepen tot nietigverklaring die worden ingesteld tegen een handeling van een instelling van de Europese Unie, beroepen wegens nalaten omdat een instelling van de Europese Unie heeft nagelaten een handeling te stellen die ze had moeten stellen, alsmede beroepen tot schadevergoeding tegen de Europese Unie (buitencontractuele aansprakelijkheid). De tussenkomst van België in een rechtstreeks beroep, die als doel heeft een van de partijen bij het rechtsgeding te steunen (bijvoorbeeld een andere lidstaat die het voorwerp vormt van een procedure wegens

niet-nakoming vanwege de Europese Commissie) alsmede een hogere voorziening die België instelt tegen een voor de Belgische Staat nadelige uitspraak van het Gerecht, behoren ook tot het takenpakket van de directie Europees Recht.

In 2020 werden drie arresten gewezen na een beroep wegens niet-nakoming dat de Commissie tegen België had ingesteld; in alle drie de gevallen heeft het Hof vastgesteld dat België zijn verplichtingen op grond van het Unierecht niet is nagekomen. Een van die beroepen heeft geleid tot de veroordeling van België tot de betaling van financiële sancties in de vorm van een forfaitaire som en van een dagelijkse dwangsom (het gaat om zaak C-842/19).

België is ook tussengekomen in twee rechtstreekse zaken die in 2020 werden afgedaan (een beroep tot nietigverklaring en een beroep wegens niet-nakoming).

DE ADVIESPROCEDURE

Door middel van deze procedure kunnen de lidstaten, het Europees Parlement, de Raad en de Commissie het advies inwinnen van het Hof over de verenigbaarheid van een voorgenomen overeenkomst met de EU-Verdragen. De bepalingen van een door de Unie gesloten internationale overeenkomst vormen vanaf de inwerkingtreding een integrerend deel van de rechtsorde van de Unie en daarom moet de overeenkomst in overeenstemming zijn met deze Verdragen. Indien het Hof afwijzend adviseert,

kan de overeenkomst niet in werking treden, behoudens in geval van wijziging daarvan.

Na het CETA-advies (advies 1/17), dat werd gewezen in 2019, heeft België in 2020 een nieuwe adviesprocedure ingeleid. Dat verzoek heeft betrekking op de modernisering van het Energiehandvestverdrag en heeft tot doel juridische duidelijkheid te krijgen over de kwestie of de geschillenbeslechtingbepalingen uit het Energiehandvestverdrag intra-Europees toepasbaar zijn.

DE JURIDISCHE ADVIEZEN

De directie Europees recht kan eveneens worden gevraagd om juridisch advies te verstrekken over vragen met betrekking tot het recht van de Europese Unie die worden gesteld door een federale overheidsdienst of een gedecentraliseerde instantie.

DE WERKGROEP “HOF VAN JUSTITIE” VAN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE

De werkgroep “Hof van Justitie” is een permanente werkgroep van de Raad van Ministers van de Europese Unie, die is samengesteld uit deskundigen van de lidstaten. In deze werkgroep wordt België vertegenwoordigd door de directie Europees Recht, die de beraadslagingen met de betrokken departementen coördineert. De werkgroep houdt zich bezig met alle vragen die verband houden met het functioneren van het HJEU, en in het bijzonder met het Statuut ervan, alsook met de reglementen voor de procesvoering van het Hof en het Gerecht.

Op 16 december 2015 keurde de wetgever van de Europese Unie een hervorming van de gerechtelijke structuur van de Unie goed. Die hervorming bestond erin om in drie opeenvolgende fases het aantal rechters bij het Gerecht te verhogen en op 1 september 2016 aan dat Gerecht de bevoegdheid over te dragen om in eerste instantie uitspraak te doen in geschillen tussen de Unie en haar personeelsleden, wat tot dan de bevoegdheid was van het Gerecht voor ambtenarenzaken. De hervorming werd in 2016 in gang gezet, de laatste van de drie fases is in 2020 uitgevoerd.

DE ZAKEN VOOR HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE

Tot slot vertegenwoordigt de directie Europees Recht België ook voor het EFTA-Hof. Dat Hof oordeelt over de tenuitvoerlegging, de toepassing en de uitlegging van de rechtsregels van de Europese Economische Ruimte (EER). België kan, naar het voorbeeld van

De verhoging van het aantal rechters bij het Gerecht biedt talrijke mogelijkheden om de interne organisatie van de twee rechterlijke instanties, met name het Hof van Justitie en het Gerecht, te verbeteren, zodat ze nog efficiënter werken. Daarom nam de werkgroep in 2018 het voorstel van het Hof onder de loep om de bevoegdheidsverdeling tussen het Hof en het Gerecht opnieuw te bekijken. De nieuwe bevoegdheidsverdeling werd bekrachtigd in 2019 en trad nog datzelfde jaar, op 1 mei, in werking.

In het kader van de follow-up van die hervorming is het Hof verzocht om, met de hulp van externe adviseurs, een verslag over de werking van het Gerecht voor te leggen aan het Europees Parlement, de Raad en de Commissie. Dat verslag focust in het bijzonder op de efficiëntie van het Gerecht, op de noodzaak en de effectiviteit van de verhoging van het aantal rechters (voortaan 54), op het gebruik en de effectiviteit van de middelen en op de verdere instelling van gespecialiseerde kamers en/of het doorvoeren van overige structurele wijzigingen. Het Hof van Justitie heeft dat verslag op 21 december 2020 bezorgd aan het Europees Parlement, de Raad en de Commissie.

de prejudiciële vragen die aan het Hof van Justitie worden gesteld, opmerkingen indienen met betrekking tot de vragen die door de EFTA-landen (Noorwegen, IJsland, Liechtenstein, met uitzondering van Zwitserland dat geen lid is van de EER) worden gesteld aan het EFTA-Hof, dat dan een ‘advisory opinion’ verstrekt.

DE BELGEN BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

In 2020 telde het Hof van Justitie van de Europese Unie drie Belgische leden. Koen Lenaerts, die vanaf 1989 zetelde bij het Gerecht en in 2003 rechter bij het Hof werd, is op 9 oktober 2018 door de rechters opnieuw tot voorzitter verkozen. Eind 2020 werd het mandaat van de heer rechter Lenaerts vernieuwd. België heeft ook twee rechters bij het Gerecht: de heren Paul Nihoul, benoemd in september 2016, en Geert de Baere, benoemd in oktober 2017 na de hervorming van het Gerecht.

De agenten van J2 gaan geregeld naar Luxemburg om er met de Belgische leden van het HJEU overleg te plegen over praktische kwesties bij de afhandeling van de procedures voor het HJEU en over problemen bij de behandeling van de dossiers. Ze nemen er nota van de adviezen van de rechters om de kwaliteit van de Belgische tussenkomsten verder te verbeteren. Dit overleg bewijst ook zijn nut voor de versterking van de betrokkenheid van België bij het HJEU. Gezien de gezondheids crisis van het afgelopen jaar konden de agenten van J2 zich in 2020 jammer genoeg niet naar het HJEU begeven.

RECHTSPRAAK VAN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN VAN HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE IN 2020

PREJUDICIËLE ZAKEN

BEGINSELEN VAN HET UNIERECHT

Beschikking van het Hof van 29 januari 2020, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, C-522/18 PPA (Polen)

Met betrekking tot de Poolse wet op het hooggerechtshof werden wijzigingen ingevoerd die voorzien in de verlaging van de pensioenleeftijd van de rechters van 70 tot 65 jaar. Indien ze erom verzoeken en met de toestemming van de president van de Republiek kunnen rechters die de leeftijd van 65 hebben bereikt, hun functie blijven uitoefenen tot de leeftijd van 70 jaar. In het kader van een geschil inzake sociale zaken legt de gebruikelijke rechtsprekende formatie van het hooggerechtshof aan een uitgebreide samenstelling van dezelfde rechterlijke instantie een rechtsvraag voor. In de eerste fase van het onderzoek van de rechtsvraag heeft die uitgebreide samenstelling vastgesteld dat de duur van de

ambtsuitoefening van twee van zijn leden werd beïnvloed door de bepalingen van de nieuwe wet: een rechter van 65 jaar wacht op de beslissing van de president over de verlenging van zijn functies, terwijl de andere rechter reeds de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt en weldra met pensioen moet gaan, tenzij hij de vereiste verklaring indient en de president instemt met de handhaving in zijn ambt.

De verwijzende rechterlijke instantie twijfelt eraan of sommige bepalingen van de nieuwe wet inzake het hooggerechtshof in overeenstemming zijn met het beginsel van onafzetbaarheid van rechters en het verbod op discriminatie op grond van leeftijd in arbeidsaangelegenheden. Deze rechterlijke instantie is ook van mening

dat het feit dat elke mogelijkheid tot handhaving van de rechters in hun ambt na de nieuw vastgestelde normale pensioenleeftijd afhankelijk is gesteld van een discretionaire beslissing van de president, onverenigbaar is met het beginsel van de onafhankelijkheid van de rechters, gezien de druk van buitenaf die hieruit voor hen kan voortvloeien. Indien de aangehaalde inbreuken op het Unierecht zouden worden vastgesteld, wenst de verwijzende rechterlijke instantie te vernemen of zij gerechtigd is de litigieuze nationale bepalingen buiten toepassing te laten.

De Belgische regering die in deze zaak is tussengekomen, verdedigde het standpunt dat enerzijds de aangehaalde inbreuken op het Unierecht waren vastgesteld en dat anderzijds de verwijzende rechter verplicht was de met het Unierecht strijdige nationale bepalingen buiten toepassing te laten.

Het Hof heeft in dit dossier een beschikking van afdoening van de zaak gegeven. Na de prejudiciële verwijzing heeft het Hof beschikkingen C-619/18R (rechtstreeks beroep *Commissie c. Polen*) gegeven waarin Polen wordt gelast bepaalde bepalingen van de nieuwe wet over het hooggerechtshof op te schorten. Vervolgens werd een wet tot intrekking van de litigieuze nationale bepalingen aangenomen. Het Hof is van oordeel dat er niets meer aan in de weg lijkt te staan dat de rechters in kwestie binnen het hooggerechtshof in de toekomst hun functie kunnen blijven uitoefenen tot de leeftijd van 70 jaar, zonder dat de maatregel tot verlaging van de pensioenleeftijd of het mechanisme dat de president van de Republiek de discretionaire bevoegdheid verleende om te besluiten hun ambtstermijn te verlengen tot na de normale pensioenleeftijd, op hen nog betrekking heeft. Het Hof besluit dus dat door de inwerkingtreding van de wet de prejudiciële vragen zonder voorwerp zijn geraakt.

Rechtsstaat en fundamentele rechten – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	C-219/20 C-615en671/20	C-234/21 (Belgische zaak)

Arrest van het Hof van 16 juli 2020, Addis, C-517/17 (Duitsland)

Addis, die verklaart Eitrees staatsburger te zijn, is Duitsland binnengekomen. Het federaal bureau voor migratie en vluchtelingen verwerpt het verzoek van Addis, die de vluchtelingenstatus wenst te bekomen op grond van het feit dat hij die al heeft gekregen in Italië. Die beslissing is genomen zonder dat het federaal bureau op voorhand een persoonlijk onderhoud had met de betrokken persoon. Addis, die vindt dat er sprake is van een schending van richtlijn 2013/32/EU betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming (hierna “procedurerichtlijn”), stapt naar de rechter. De aangezochte rechter stelt het Hof de vraag of de procedurerichtlijn voorziet in een uitputtende lijst van uitzonderingen en of in het bijzonder het ontbreken van dat onderhoud noodzakelijkerwijs moet leiden tot de nietigverklaring van de beslissing op grond waarvan het verzoek van Addis om erkenning van de vluchtelingenstatus onontvankelijk werd verklaard. De verwijzende rechter wenst ook te weten of het enerzijds mogelijk is – en, zo ja, onder welke voorwaarden – dat het federaal bureau de betrokken persoon alsnog tijdens de beroepsprocedure hoort wanneer het dat heeft nagelaten en anderzijds of de beslissing tot niet-ontvankelijkheid nietig moet worden verklaard wanneer een verzoeker om de vluchtelingenstatus tijdens de daaropvolgende beroepsprocedure de mogelijkheid heeft gehad alle middelen of argumenten tegen die beslissing

uiteen te zetten en ondanks die middelen of argumenten geen andere beslissing zou kunnen worden genomen.

Naar aanleiding van het arrest *Ibrahim e.a.* (gevoegde zaken C297/17, C318/17, C319/17 en C438/17) trok de verwijzende rechter de eerste twee vragen in en stelde hij enkel nog de vraag over de nietigverklaring van de beslissing omtrent het ontbreken van een onderhoud, als de verzoeker in de beroepsprocedure de gelegenheid heeft alle elementen aan te voeren die tegen de beslissing pleiten, evenwel zonder dat die elementen kunnen leiden tot de wijziging van de beslissing ten gronde.

Het Hof is van oordeel dat de procedurerichtlijn zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan de niet-nakoming van de verplichting om de persoon die om internationale bescherming verzoekt persoonlijk te horen alvorens een beslissing tot niet-ontvankelijkheid wordt vastgesteld, niet leidt tot de nietigverklaring van die beslissing en tot de terugverwijzing van de zaak naar de beslissingsautoriteit, tenzij die regeling de verzoeker in staat stelt om, in het kader van de beroepsprocedure tegen een dergelijke beslissing, persoonlijk al zijn argumenten tegen die beslissing uiteen te zetten en ondanks die argumenten geen andere beslissing kan worden genomen.

De Belgische regering had geen antwoord op die vraag voorgesteld.

In 2012 dient B.M.M., die in België de status van vluchteling heeft, bij de ambassade van België in Conakry (Guinee) verzoeken in voor een machtiging tot verblijf met het oog op gezinshereniging voor zijn drie minderjarige kinderen. Die verzoeken worden afgewezen. In 2013 dient B.M.M. soortgelijke verzoeken in bij de ambassade van België in Dakar (Senegal). Die worden ook afgewezen. B.M.M. stelt daartegen beroep in, maar dat wordt verworpen wegens het ontbreken van een procesbelang. In het Belgische recht moet het belang bestaan op het tijdstip waarop de vordering wordt ingesteld en moet het gedurende de hele procedure blijven bestaan. In casu waren de betrokken kinderen allemaal meerderjarig op de datum waarop het besluit werd genomen en voldeden ze dus niet langer aan de voorwaarden die in de bepalingen inzake gezinshereniging voor minderjarige kinderen zijn vastgesteld. De drie kinderen stellen daarop een beroep in bij de Raad van State. Volgens hen levert de uitlegging door de eerst-aangezochte rechter enerzijds een schending van het doeltreffendheidsbeginsel van het Unierecht op, voor zover hen daardoor het in het Unierecht gewaarborgde recht op gezinshereniging wordt ontzegd, en anderzijds een schending van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte doordat hun de mogelijkheid wordt ontnomen om beroep in te stellen tegen de besluiten tot afwijzing van hun recht op gezinshereniging.

De Raad van State wenst van het Hof te vernemen of de kinderen die op de datum van indiening van hun verzoek om gezinshereniging nog minderjarig waren, ook verder als dusdanig

moeten worden beschouwd, ook al worden ze meerderjarig gedurende de administratieve procedure waarin over hun aanvraag wordt beslist of gedurende de latere gerechtelijke procedure.

In tegenstelling tot het standpunt dat de Belgische regering had verdedigd, oordeelt het Hof dat de datum die als uitgangspunt moet dienen om te bepalen of het een “minderjarig kind” is, de datum is waarop het verzoek tot toegang en verblijf met het oog op gezinshereniging is ingediend en niet de datum waarop over dat verzoek wordt beslist, in casu, na een beroep tegen het besluit tot afwijzing van een dergelijk verzoek. Anders zouden de bevoegde nationale autoriteiten en rechterlijke instanties niet worden aangemoedigd om verzoeken van minderjarigen met voorrang en de nodige urgentie te behandelen teneinde rekening te houden met hun kwetsbaarheid, en zouden zij dus zo kunnen optreden dat het eigenlijke recht op gezinshereniging van de minderjarigen in het gedrang zou komen.

Vervolgens oordeelt het Hof, **wederom in tegenstelling tot wat de Belgische regering had geopperd**, dat het beroep tegen het besluit tot afwijzing van een aanvraag om gezinshereniging van een minderjarig kind niet onontvankelijk mag worden verklaard op de enkele grond dat het kind tijdens de gerechtelijke procedure meerderjarig is geworden, omdat de nationale rechtsmiddelen die de gezinshereniger en zijn gezinsleden in staat stellen hun recht uit te oefenen om beroep in te stellen tegen beslissingen tot afwijzing van een verzoek om gezinshereniging, doeltreffend en reëel moeten zijn.

Arrest van het Hof van 9 september 2020, Commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen, C-651/19 (België, Raad van State)

J**P** is een aanvrager van internationale bescherming die, omdat hij geen woonplaats heeft gekozen in België, overeenkomstig artikel 51/2 van de wet van 15 december 1980 over de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, in kennis werd gesteld van de afwijzing van zijn tweede asielaanvraag bij een ter post aangetekende zending aan de zetel van het Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen.

Daarop stelde hij bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen een beroep in tegen die beslissing. Dat beroep werd evenwel niet-ontvankelijk verklaard omdat het niet tijdig was ingesteld.

De Raad van State, bij wie het beroep tegen dit arrest werd ingesteld, stelt het Hof de vraag of artikel 46 van richtlijn 2013/32/EU betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale

bescherming (hierna “richtlijn 2013/32/EU”), gelezen tegen de achtergrond van artikel 47 van het Handvest, aldus moeten worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een regeling van een lidstaat die voor het beroep tegen een beslissing van niet-ontvankelijkheid van een volgend verzoek om internationale bescherming voorziet in een vervaltermijn van tien dagen, feest- en vrije dagen inbegrepen, na de kennisgeving van die beslissing, ook wanneer de betrokken verzoeker in die lidstaat geen woonplaats heeft gekozen en de kennisgeving geschiedt aan de zetel van de nationale autoriteit die bevoegd is voor de behandeling van deze verzoeken.

Met betrekking tot de kennisgeving aan de zetel van de nationale autoriteit die bevoegd is voor de behandeling van verzoeken om nationale bescherming, oordeelde het Hof, **overeenkomstig het door de Belgische regering verdedigde standpunt**, dat artikel 46 van richtlijn 2013/32/EU niet in de weg staat aan een dergelijke praktijk. Het formuleerde evenwel drie voorwaarden: (1) dat deze verzoekers ervan op de hoogte

worden gebracht dat zij, bij gebreke van woonplaatskeuze met het oog op de kennisgeving van de beslissing over hun verzoek, zullen worden geacht hiertoe woonplaats te hebben gekozen op de zetel van deze bevoegde nationale autoriteit, (2) dat de voorwaarden voor de toegang van deze verzoekers tot deze zetel de ontvangst van de hen betreffende beslissingen niet uiterst moeilijk maken, en (3) dat het gelijkwaardigheidsbeginsel wordt geëerbiedigd.

Wat de termijn van tien dagen betreft, oordeelde het Hof, **net zoals de Belgische regering in haar standpunt had geopperd**, dat artikel 46 van richtlijn 2013/32/EU zich niet verzet tegen een nationale regelgeving die voorziet in deze vervaltermijn, voor zover wordt verzekerd dat de verzoeker op wie deze beslissing betrekking heeft binnen deze termijn daadwerkelijk toegang heeft tot de procedurele waarborgen die het Unierecht toekent aan personen die om internationale bescherming verzoeken, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

Arrest van het Hof van 30 september 2020, OCMW van Luik, C-233/19 (België, Arbeidshof te Luik)

De asielaanvraag van B., onderdaan van een derde land, wordt afgewezen evenals het beroep tegen de beslissing tot afwijzing. B. dient vervolgens een aanvraag in voor machtiging tot verblijf om medische redenen op grond dat ze aan een aantal ernstige ziekten lijdt. Die aanvraag wordt ontvankelijk verklaard en B. ontvangt sociale bijstand van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW). Later wordt de aanvraag voor machtiging tot verblijf afgewezen en geeft de bevoegde autoriteit haar het bevel om het Belgische grondgebied te verlaten (BGV). B. stelt daarop een schorsings- en annulatieberoep in tegen de beslissingen bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV). Vanwege het illegale verblijf van B. zet het OCMW de sociale bijstand van B. stop met ingang van de kennisgeving van de afwijzing van de verblijfsaanvraag en het BGV (23 oktober 2017), maar kent haar dringende medische hulp toe vanaf 1 november 2017. B. stelt een beroep in rechte in tegen de beslissing van het OCMW en vraagt de aangezochte rechter haar opnieuw het recht op sociale bijstand toe te kennen met ingang van 23 oktober 2017. Die rechterlijke instantie verwerpt het beroep en B. stelt hoger beroep in tegen dat vonnis.

Tijdens de litigieuze periode beschikte B. niet over een verblijfsvergunning. De aangezochte rechter is daarom van oordeel dat de uitkomst van het geschil afhangt van de gevolgen die moeten worden verbonden aan de oplossing die het Hof in het arrest *Abdida* (C-562/13) heeft gekozen: indien schorsende werking moet worden toegekend aan het bij de RvV ingestelde schorsings- en annulatieberoep, hetgeen niet is bepaald in de Belgische wetgeving, zou hij het beroep van B. moeten toewijzen. De Belgische rechter vraagt het Hof of het arrest *Abdida* aldus moet worden uitgelegd dat het schorsende werking toekent aan een beroep dat wordt ingesteld tegen een besluit waarbij een derdelander die aan een ernstige ziekte lijdt, wordt gelast het grondgebied van een lidstaat te verlaten, met dien verstande dat de indiener van het beroep betoogt dat de uitvoering van deze beslissing voor hem een ernstig risico kan inhouden dat zijn gezondheidstoestand op ernstige en onomkeerbare wijze verslechtert.

In tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt oordeelt het Hof dat het beroep tegen een terugkeerbesluit van

rechtswege schorsende werking moet hebben om aan de aanvrager de verzekering te geven dat er wordt voldaan aan de vereisten van artikel 47 van het Handvest en het beginsel van non-refoulement, wanneer de uitvoering van dat besluit voor die persoon met name een ernstig risico kan inhouden dat hij wordt onderworpen aan behandelingen die in strijd zijn met artikel 19, lid 2, van het Handvest (bescherming tegen onmenselijke of vernederende behandelingen bij verwijdering, uitzetting of uitlevering). Het Hof voegt eraan toe dat dat het geval is wanneer de uitvoering van een terugkeerbesluit voor een persoon die aan een ernstige ziekte lijdt een ernstig risico kan inhouden dat zijn gezondheidstoestand op ernstige en onomkeerbare wijze verslechtert. Aangezien het Unierecht niet nauwkeurig aangeeft welke specifieke regels dienen te gelden voor het beroep dat tegen het terugkeerbesluit moet kunnen worden ingesteld en

dat van rechtswege schorsende werking heeft, oordeelt het Hof dat de lidstaten dienaangaande over een zekere speelruimte beschikken.

Het Hof besluit dat het aan de verwijzende rechter staat om te beoordelen of de stelling dat de uitvoering van het terugkeerbesluit voor de onderdaan van een derde land die aan een ernstige ziekte lijdt een ernstig risico “kan” inhouden dat zijn gezondheidstoestand op ernstige en onomkeerbare wijze verslechtert, kennelijk niet ongegrond lijkt te zijn en indien dat het geval is, om na te gaan of een beroepsmogelijkheid tegen dat besluit voldoet aan de voorwaarden die moeten zijn vervuld om een schorsende werking te kunnen hebben, waarbij die van rechtswege moet gelden en derhalve bindend moet zijn voor alle nationale autoriteiten op hun respectieve bevoegdheidssterreinen.

Arrest van het Hof van 30 september 2020, OCMW te Seraing, C-402/19 (België, Arbeidshof te Luik)

L.M., onderdaan van een derde land, dient namens zichzelf en namens zijn minderjarige dochter R aanvragen in voor een machtiging tot verblijf om medische redenen op grond dat R aan een aantal ernstige ziekten lijdt. De aanvragen worden aanvaard en LM krijgt bijstand van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) te Seraing. Vervolgens zijn door de bevoegde autoriteit achtereenvolgens drie beslissingen houdende afwijzing van de door L.M. ingediende aanvragen voor een machtiging tot verblijf vastgesteld en weer ingetrokken. Een vierde beslissing houdende afwijzing van die aanvragen wordt vastgesteld en gaat vergezeld van een bevel om het Belgische grondgebied te verlaten (BGV). L.M. stelt tegen die afwijzingsbeslissing en tegen het BGV een schorsings- en annulatieberoep in bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV). Gelet op het onregelmatige verblijf van L.M., trekt het OCMW de sociale bijstand in vanaf de datum waarop de termijn voor vrijwillig vertrek afliep die hem was verleend bij het BGV, maar kent het hem dringende medische hulp toe. Nadat L.M. een kortgeding heeft ingesteld bij het Arbeidshof te Luik wordt de verlening van sociale bijstand aan betrokkene hervat. Vervolgens beëindigt het OCMW bij twee beslissingen zijn recht opnieuw vanaf de datum waarop de dochter van L.M.

meerderjarig is geworden. L.M. heeft tegen die beslissingen beroep ingesteld. Dat beroep wordt afgewezen: daarop stelt L.M. hoger beroep in bij het Arbeidshof.

De verwijzende rechter stelt vast dat de voorzienbare verslechtering van de gezondheidstoestand van R ingeval van terugkeer naar het land van herkomst in alle opzichten lijkt overeen te komen met de mate van ernst die is vereist om vast te stellen dat zij als gevolg van haar verwijdering zou worden blootgesteld aan onmenselijke of vernederende behandelingen. Voorts merkt hij ten aanzien van de gezondheidstoestand van R op dat de aanwezigheid van haar vader aan haar zijde nog even onmisbaar is als toen zij minderjarig was. Bijgevolg vraagt de rechter aan het Hof of de voorziening in basisbehoeften van een derdelander die illegaal in het land verblijft en ernstig ziek is tijdens de schorsing van verwijdering ingevolge van een beroep tegen een terugkeerbesluit, moet worden verlengd ten gunste van de vader, een derdelander, wiens aanwezigheid aan haar zijde als onmisbaar werd geacht voor medische redenen.

Het Hof herinnert aan de hoofdpunten uit het arrest *Abdida* (C-562/13) waarin het uitleg heeft gegeven inzake richtlijn 2008/115/EG met betrekking tot de gemeenschappelijke normen

en procedures die in de lidstaten van toepassing zijn op de terugkeer van de derdelanders die illegaal op hun grondgebied verblijven (terugkeerrichtlijn). In die richtlijn zijn een aantal waarborgen opgenomen die gelden in afwachting van terugkeer zoals met name de verplichting voor een lidstaat om de verwijdering uit te stellen in alle situaties waarin hij verplicht is de uitvoering van een terugkeerbesluit op te schorten ingevolge het beroep dat ertegen is ingesteld. Dat is dus het geval wanneer de betrokken lidstaat gehouden is een derdelander de mogelijkheid te bieden om tegen een jegens hem genomen terugkeerbesluit op te komen met een beroep dat van rechtswege schorsende werking heeft.

Het Hof wijst er dus op dat er moet worden onderzocht of de vader van een ernstig ziek meerderjarig kind, wiens aanwezigheid bij dat meerderjarige kind onmisbaar is voor dat kind, in een situatie als die welke aan de orde is in het hoofdgeding, beroep met schorsende werking moet kunnen instellen.

In tegenstelling tot wat de Belgische regering had verdedigd, oordeelt het Hof dat het ingestelde beroep tegen een terugkeerbesluit van rechtswege een schorsende werking moet hebben om de aanvrager te verzekeren dat er wordt voldaan aan de vereisten van artikel 47 van het Handvest en het beginsel van non-refoulement, wanneer de uitvoering van dat besluit voor die persoon met name een ernstig risico inhoudt dat hij wordt onderworpen aan behandelingen die in strijd zijn met artikel 19, lid 2, van het Handvest (bescherming tegen onmenselijke of vernederende behandelingen bij verwijdering, uitzetting of uitlevering). Het Hof voegt toe dat dit het geval is wanneer de uitvoering van een terugkeerbesluit voor de persoon die aan een ernstige ziekte lijdt een ernstig risico inhoudt dat zijn gezondheidstoestand op ernstige en onomkeerbare wijze verslechtert. Het Hof verduidelijkt daarentegen dat de ouder van

die derdelander, louter op grond van deze hoedanigheid, niet rechtstreeks het risico loopt te worden blootgesteld aan behandelingen die in strijd zijn met artikel 19, lid 2, van het Handvest wanneer een terugkeerbesluit wordt uitgevoerd.

Het Hof nuanceert echter door te oordelen dat wanneer deze persoon wegens zijn gezondheidstoestand volledig afhankelijk is van een ouder, wiens aanwezigheid aan zijn of haar zijde onontbeerlijk is, de uitvoering van een jegens deze ouder genomen terugkeerbesluit, voor zover dit het onmiddellijke vertrek van deze ouder naar een derde land zou impliceren, in feite een belemmering zou kunnen vormen voor deze persoon om op het grondgebied van die lidstaat te blijven gedurende de tijd die nodig is om zijn beroep tegen het jegens hem genomen verwijderingsbesluit te onderzoeken. Aan het kind, ook al is het meerderjarig voor zover zijn afhankelijkheid van de ouder aanhoudt, dreigt de bescherming te worden ontzegd die bij de terugkeerrichtlijn is erkend. Het Hof concludeert dus dat teneinde ervoor te zorgen dat deze bescherming reëel is, de ouder van dat kind over de mogelijkheid moet beschikken om tegen het jegens hem genomen terugkeerbesluit een beroep in te stellen dat van rechtswege schorsende werking heeft.

In tegenstelling tot het standpunt van de Belgische regering wijst het Hof erop dat de ouder in afwachting van de terugkeer aanspraak moet kunnen maken op de waarborgen waarin de terugkeerrichtlijn voorziet. Deze waarborgen houden in dat er wordt voorzien in de basisbehoeften van een derdelander, zoals verzoeker in het hoofdgeding, om die laatste in staat te stellen bij zijn kind te blijven. Het Hof eindigt met de precisering dat deze verplichting echter alleen geldt wanneer die derdelander niet over de middelen beschikt om in zijn eigen onderhoud te kunnen voorzien.

Beschikking van het Hof van 14 oktober 2020, B.O.L., C-250/19 (Raad van State, België)

BOL minderjarige en derdelander, heeft in België een aanvraag voor een visum gezinshereniging ingediend. Die aanvraag werd afgewezen. Bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (hierna RvV) heeft B.O.L. een beroep tot nietigverklaring en

een vordering tot schorsing van die beslissing ingediend. De RvV heeft dat beroep afgewezen wegens het ontbreken van een procesbelang. Volgens de Belgische rechtspraak moet het procesbelang bestaan op het tijdstip waarop een beroep wordt ingesteld en moet het tijdens

de volledige procedure blijven bestaan. In de betreffende zaak was B.O.L. meerderjarig geworden op de dag waarop de beslissing in rechte werd uitgesproken en voldeed ze dus niet langer aan de voorwaarden die in de bepalingen inzake gezinshereniging voor minderjarige kinderen zijn vastgesteld. B.O.L. heeft die beslissing van de RvV aangevochten.

De Raad van State, waar het geschil aanhangig werd gemaakt, wenst van het Hof te vernemen of een kind, dat nog minderjarig was bij de indiening van het verzoek om gezinshereniging, nog altijd als dusdanig moet worden behandeld, ook al is het meerderjarig geworden tijdens de administratieve procedure waarin over het verzoek wordt beslist of tijdens de latere gerechtelijke procedure.

Het Hof heeft deze zaak opgeschort tot de uitspraak van het arrest in de Belgische gevoegde prejudiciële zaken C-133, 136 en 137/19, die verband houden met dezelfde problematiek.

Op 16 juli 2020 heeft het Hof zich uitgesproken over die eerdere zaken en heeft het geoordeeld dat (i) de datum die als uitgangspunt moet worden genomen om te bepalen of er sprake is van een “minderjarig kind” de datum is waarop het verzoek om toegang en verblijf met het oog op gezinshereniging wordt ingediend, en niet de datum waarop over dat verzoek wordt beslist, in casu, na een beroep tegen het besluit tot afwijzing van een dergelijk verzoek en dat (ii) het beroep tegen de afwijzing van een verzoek om gezinshereniging geenszins niet-ontvankelijk kan worden verklaard op de enkele grond dat het kind tijdens de gerechtelijke procedure meerderjarig is geworden.

Na de uitspraak van dat arrest wenste het Hof van de Belgische verwijzende rechter te vernemen of hij zijn verzoek zou handhaven. Omdat die rechter deze vraag ontkennend heeft beantwoord, heeft het Hof de zaak in het register van het Hof doorgehaald.

Beschikking van het Hof van 3 december 2020, Fedasil, C-67 tot 69/20 (België, arbeidshof te Luik)

Drie onderdanen van een derde land dienen in België verzoeken om internationale bescherming in. In afwachting van een beslissing over hun verzoeken worden ze opgevangen in Rode Kruisopvangcentra. De Belgische autoriteiten zijn van oordeel dat ze niet verantwoordelijk zijn om die verzoeken te onderzoeken en sturen overnameverzoeken aan de Spaanse en Franse autoriteiten. Die verzoeken worden aanvaard, waarop de Belgische autoriteiten beslissingen tot weigering van verblijf nemen voor de drie aanvragers en hen gelasten het grondgebied te verlaten. In die context wijst het (Belgische) federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers (Fedasil) hun zogenoemde “Dublinplaatsen” toe in een specifieke opvangstructuur, waar de bewoners begeleiding krijgen bij de voorbereiding van hun overdracht aan de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van hun aanvraag. De verzoekers stappen naar de rechtbank en vragen dat ze verder worden opgevangen in de Rode Kruiscentra. De rechtbank waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, heeft hun aanvraag ontvankelijk verklaard. Fedasil tekent beroep aan tegen die beslissing.

De beroepsinstantie vraagt het Hof of de verzoekers in België het recht hebben om een daadwerkelijk rechtsmiddel in te stellen in de zin van artikel 27 van verordening (EU) nr. 604/2013 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend (hierna “Dublin III-verordening”).

In de loop van de schriftelijke procedure heeft de Belgische regering het Hof erover ingelicht dat als gevolg van het verstrijken van de termijn van zes maanden, zoals vermeld in artikel 29 van de Dublin III-verordening, België voortaan verantwoordelijk was om de drie verzoeken om internationale bescherming te onderzoeken, waardoor de verzoekers niet langer werden verzocht om zich naar hun “Dublinplaatsen” te begeven. De griffie van het Hof heeft vervolgens de verwijzende rechter gevraagd of hij zijn verzoek tot prejudiciële verwijzing al dan niet handhaaft. Deze heeft bevestigd dat de vraag over de overdracht naar een Dublinplaats zonder voorwerp was geworden. De verwijzende

rechter benadrukte wel dat aan de ene kant een subgeschil mogelijk is als de verzoekers een schadevergoeding vragen op grond van de morele schade die het overdrachtsbesluit heeft berokkend, en dat aan de andere kant een antwoord van het Hof op de verzoeken tot prejudiciële beslissing nuttig is om andere zaken te onderzoeken.

Via een beschikking bracht het Hof zijn vaste rechtspraak inzake prejudiciële verwijzingen in herinnering, die stelt dat de rechtvaar-

digingsgrond voor een prejudiciële verwijzing niet het formuleren van rechtsgeleerde adviezen over algemene of hypothetische vraagstukken is, maar een behoefte die inherent is aan de werkelijke beslechting van een geding. Aangezien de hoofdgedingen dus zonder voorwerp zijn geraakt en de gestelde vragen duidelijk niet relevant zijn voor de oplossing van het geschil, **heeft het Hof vastgesteld dat niet meer hoeft te worden beslist**. Dat er een mogelijk subgeschil of andere gelijkaardige zaken bestaan, doet geen afbreuk aan die vaststelling.

Asiel en migratie – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	C-91/20 C-483/20 (belgische zaak) C-720/20	C-153/21 C-230/21 (belgische zaak)

Justitiële samenwerking in strafzaken

Arrest van het Hof van 3 maart 2020, X., C-717/18 (België, Hof van Beroep te Gent)

In 2017 werd X in Spanje veroordeeld voor tussen 2012 en 2013 begane inbreukmakende feiten die in artikel 578 van het Spaans strafwetboek strafbaar zijn gesteld met name verheerlijking van terrorisme en vernedering van de slachtoffers ervan. Dit artikel zoals van toepassing op het ogenblik van de feiten voorziet in een maximale gevangenisstraf van twee jaar, en daartoe werd X ook veroordeeld. Deze bepaling werd evenwel in 2015 gewijzigd en voorziet inmiddels in een maximale gevangenisstraf van drie jaar. Omdat X vanuit Spanje naar België was vertrokken, heeft Spanje een Europees aanhoudingsbevel tegen hem uitgevaardigd wegens het strafbare feit “terrorisme”. Overeenkomstig artikel 2 §2 van het kaderbesluit betreffende het Europees aanhoudingsbevel (hierna “kaderbesluit”) moet het betrokken strafbare feit in de uitvaardigende lidstaat worden bestraft met een vrijheidsstraf of een maatregel met een maximum van ten minste drie jaar opdat uitvoering kan worden gegeven aan een Europees aanhoudingsbevel zonder toetsing van de dubbele strafbaarheid van het feit.

Het Hof van beroep te Gent waarbij hoger beroep werd ingesteld in het kader van de procedure voor de tenuitvoerlegging van dit aanhoudingsbevel, wil van het Hof vernemen welke versie van artikel 578 van het Spaans strafwetboek in aanmerking moet worden genomen (die welke van toepassing was op de feiten van het hoofdgeding of die welke van kracht was ten tijde van de uitvaardiging van het Europees aanhoudingsbevel) voor de vaststelling of in casu is voldaan aan de voorwaarde betreffende de drempel van een vrijheidsstraf met een maximum van ten minste drie jaar.

In tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt heeft het Hof geoordeeld dat artikel 2, lid 2, van het kaderbesluit vereist dat de uitvaardigende rechtelijke autoriteit de versie van het recht van de betrokken lidstaat in aanmerking moet nemen die van toepassing was op de feiten die aanleiding hebben gegeven tot de zaak waarin het Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd, en niet de versie die van kracht was ten tijde van de uitvaardiging van dit aanhoudingsbevel.

Arrest van het Hof van 24 november 2020, Openbaar Ministerie, C-510/19 (België, hof van beroep te Brussel)

In december 2017 werd AZ naar aanleiding van een Europees aanhoudingsbevel (EAB) dat een Belgische onderzoeksrechter tegen hem had uitgevaardigd, in Nederland opgepakt en aan de Belgische autoriteiten overgeleverd. In januari 2018 vaardigde de onderzoeksrechter die het EAB had uitgevaardigd, een aanvullend EAB uit

voor andere feiten dan de feiten die de reden waren voor de overlevering van AZ en verzocht hij, de bevoegde Nederlandse autoriteiten af te zien van het in het kaderbesluit betreffende het EAB vervatte specialiteitsbeginsel (kaderbesluit 2002/584). In februari 2018 gaf de officier van justitie te Amsterdam toestemming om de strafvervolgung uit te breiden overeenkomstig

het aanvullende EAB. In België werd AZ daarop vervolgd voor de in het oorspronkelijke en aanvullende EAB bedoelde feiten en werd hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar.

In die context vraagt het hof van beroep te Brussel, waar AZ tegen zijn strafrechtelijke veroordeling een beroep aanhangig heeft gemaakt, zich af of de officier van justitie te Amsterdam als een “uitvoerende rechterlijke autoriteit” kan worden beschouwd in de zin van het kaderbesluit betreffende het EAB die bijgevolg toestemming kan geven zoals bedoeld in dat kaderbesluit.

Nadat het Hof eraan heeft herinnerd dat het begrip “uitvoerende rechterlijke autoriteit” een autonoom begrip van het Unierecht is en niet alleen de rechters en rechterlijke instanties van een lidstaat aanduidt, onderstreept het Hof dat

de beslissing betreffende de uitvoering van een EAB en de beslissing om een EAB uit te vaardigen moeten worden genomen door een rechterlijke autoriteit die voldoet aan de eisen die inherent zijn aan een effectieve rechterlijke bescherming, waaronder de waarborg van onafhankelijkheid. Het Hof merkt op dat volgens het Nederlandse recht, de beslissing om een EAB uit te voeren weliswaar finaal aan een rechtbank toekomt, maar dat de beslissing om toestemming te verlenen daarentegen uitsluitend aan de officier van justitie toekomt. Aangezien die laatste individuele instructies kan ontvangen van de Nederlandse minister van Justitie is hij geen “uitvoerende rechterlijke autoriteit”.

De Belgische regering is in deze zaak niet tussengekomen daar die de werking van het Nederlandse parket betrof.

Arrest van het Hof van 17 december 2020, Openbaar Ministerie, C-354 en 412/20PPU (Nederland)

In augustus 2015 en in mei 2020 hebben Poolse rechtbanken Europese aanhoudingsbevelen (EAB) tegen twee Poolse onderdanen uitgevaardigd, respectievelijk met het oog op de strafrechtelijke vervolging en de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf. Aangezien de betrokkenen zich in Nederland bevinden, maakt het Openbaar Ministerie, overeenkomstig het Nederlandse recht, de tenuitvoerlegging van die EAB's aanhangig bij de rechtbank Amsterdam. Die stelt prejudiciële vragen aan het Hof om te weten of, gezien de evolutie van de situatie in Polen, de tenuitvoerlegging van een EAB van de uitvaardigende lidstaat voortaan kan worden geweigerd zonder dat er specifiek hoeft te worden onderzocht of de structurele en fundamentele gebreken met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht negatieve gevolgen hebben voor de rechtbanken die feitelijk de gezochte persoon moeten vervolgen. De rechtbank vraagt ook of die persoon gelet op zijn persoonlijke situatie een reëel risico loopt dat zijn recht op een eerlijk proces wordt geschonden.

In de eerste plaats oordeelt het Hof dat de structurele en fundamentele gebreken die de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht van de uitvaardigende lidstaat in gevaar brengen, hoe ernstig ze ook zijn, op zichzelf niet volstaan om een uitvoerende rechterlijke macht in staat

te stellen te oordelen dat geen enkele rechterlijke instantie van die lidstaat onder het begrip “uitvaardigende rechterlijke autoriteit” van een EAB valt. Dat begrip impliceert in principe dat de betrokken macht onafhankelijk optreedt.

Overeenkomstig het door de Belgische regering verdedigde standpunt bevestigt het Hof in de tweede plaats, dat, wanneer er sprake is van structurele of fundamentele gebreken met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in de uitvaardigende lidstaat of van een verergering van dergelijke gebreken, die het risico inhouden dat het recht op een eerlijk proces wordt geschonden, er niet van kan worden uitgegaan dat de persoon die het voorwerp van een EAB uitmaakt daadwerkelijk een dergelijk risico loopt in geval van overlevering. Daarbij houdt het Hof vast aan de eis, die in het arrest Minister for Justice and Equality (Gebreken in het gerechtelijk apparaat) C-216/18 PPU is vermeld, om een onderzoek in twee fasen te voeren. Het Hof geeft te kennen dat de vaststelling van die gebreken de uitvoerende rechterlijke macht inderdaad tot waakzaamheid moet aanzetten. Het Hof kan de rechterlijke macht er echter niet van vrijstellen om, in het kader van de tweede fase, over te gaan tot een concrete en precieze beoordeling van het betrokken risico. Die beoordeling moet rekening houden met de situatie van de gezochte persoon, de aard van

de betrokken inbreuk en de feitelijke context die aan de basis van het EAB ligt, zoals verklaringen van overheidsinstanties die de behandeling van een individueel geval kunnen beïnvloeden. Het Hof herinnert er hierbij aan dat een algemene opschorting van het EAB-mechanisme ten aanzien van een lidstaat, waarbij er zou worden

toegestaan een dergelijke beoordeling niet te maken en de tenuitvoerlegging van de EAB's die die lidstaat heeft uitgevaardigd, automatisch te weigeren, enkel mogelijk is wanneer de Europese Raad formeel vaststelt dat de lidstaat de grondbeginselen van de Unie niet eerbiedigt.

Justitiële samenwerking in strafzaken – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	/	C-158/21

Arrest van het Hof van 3 september 2020, Supreme Site Services e.a., C-186/19 (Nederland)

Supreme services levert brandstoffen aan de NAVO ten behoeve van vredesoperaties in Afghanistan. Naar aanleiding van een geschil voor de Nederlandse rechterlijke instanties omtrent de overeenkomsten voor de levering van brandstoffen, verzoekt Supreme Services in kort geding om conservatoir derdenbeslag te leggen op de goederen van SHAPE (een verzoek dat wordt ingewilligd). Dat beslag, dat ten uitvoer is gelegd in België, wordt betwist voor de Nederlandse verwijzende rechter op grond van de immuniteit van jurisdictie en executie die SHAPE geniet als internationale organisatie.

Die rechter stelt het Hof een aantal prejudiciële vragen over de gevolgen van dergelijke immuniteiten voor de tenuitvoerlegging van bewarende maatregelen ten aanzien van personen van internationaal publiekrecht.

In zijn arrest oordeelt het Hof dat een vordering in kort geding die is ingesteld bij een rechterlijke instantie van een lidstaat en in het kader waarvan een internationale organisatie zich beroept op haar immuniteit van executie om zowel de opheffing te verkrijgen van een conservatoir derdenbeslag dat ten uitvoer is gelegd in een andere lidstaat dan die waar dat geding aanhangig is, als het verbod om opnieuw, op dezelfde feitelijke gronden, een dergelijk beslag te leggen, en welke vordering aanhangig is gemaakt naast een bodemprocedure over een vordering wegens beweerde niet-betaling van brandstoffen die zijn geleverd ten behoeve van een door die organisatie uitgevoerde vredesoperatie, onder het begrip van “burgerlijke en handels-

zaken valt”, voor zover die vordering niet is ingesteld op grond van bevoegdheden van openbaar gezag in de zin van het Unierecht, wat ter beoordeling van de verwijzende rechter staat.

Volgens het Hof kan het leggen van een dergelijk conservatoir derdenbeslag, dat bedoeld is om een feitelijke situatie in stand te houden waarover de rechter in het kader van de tussen dezelfde partijen aanhangige bodemprocedure moet oordelen, worden beschouwd als “voorlopige of bewarende maatregelen” in de zin van verordening (EU) nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna “verordening 1215/2012”), voor zover ze onder het begrip “burgerlijke of bewarende maatregelen” valt.

Op dat punt, **in overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering**, brengt het Hof in herinnering dat niet de eigenlijke aard van een voorlopige of bewarende maatregel bepaalt of hij al dan niet binnen het toepassingsgebied van verordening 1215/2012 valt, wel de aard van de rechten die erdoor worden gewaarborgd.

Het Hof merkt ook op dat, volgens zijn rechtspraak, het feit dat een internationale organisatie zich beroept op haar immuniteit, ongeacht of die van jurisdictie of van executie is, niet automatisch uitsluit dat de vordering in kort geding met betrekking tot voorlopige of bewarende maatregelen binnen het toepassingsgebied van de verordening valt. Die immuniteiten hebben immers geen absolute waarde. Het is zaak te onderzoeken of in de rechtsbetrekkings-

gen tussen de partijen sprake is van de uitoefening van openbaar gezag door een van hen (hier SHAPE) doordat die partij gebruik maakt van bevoegdheden die buiten het bestek vallen van de voor betrekkingen tussen particulieren geldende regels.

In casu oordeelt het Hof, **in tegenstelling tot het standpunt van de Belgische regering**, dat aangezien de in het hoofdgeding ingestelde vordering in kort geding strekt tot de bescherming van rechten van contractuele aard en de genoemde overeenkomsten naar burgerlijk recht zijn, de rechtsbetrekkingen tussen SHAPE en Supreme Services privaatrechtelijke betrekkingen zijn. Omdat de vordering in kort geding bovendien haar grondslag vindt in een bepaling van gemeen

recht, leidt het Hof daaruit af dat SHAPE geen openbaar gezag uitoefent, zelfs al moeten de geleverde brandstoffen later dienen voor militaire operaties. Het Hof vraagt niettemin aan de verwijzende rechter om dat na te gaan.

Op de vraag of het hoofdgeding, dat tot doel heeft zowel de opheffing verkrijgen van het conservatoir derdenbeslag als het verbod om op grond van dezelfde feiten opnieuw een dergelijk beslag te leggen, tot de exclusieve bevoegdheid behoort van de lidstaat waar het conservatoir beslag ten uitvoer is gelegd (met name België), overeenkomstig artikel 24, punt 5, van verordening 1215/2012, antwoordt het Hof ontkenkend. **De Belgische regering heeft die vraag niet beantwoord.**

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	/	C-265/21 (Belgische zaak) C-291/21 (Belgische zaak)

Arrest van het Hof van 23 april 2020, Wagram Invest, C-640/18 (België, Hof van beroep te Mons)

De verwijzende rechter stelt het Hof een vraag over de uitlegging van het begrip getrouw beeld zoals vervat in de vierde richtlijn 78/660/EEG betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen (hierna “vierde richtlijn”) in geval van de aankoop van een financieel vast actief door een naamloze vennootschap, waarbij de prijs over een langere periode in termijnen wordt betaald zonder dat rente verschuldigd is, in omstandigheden die lijken op een lening.

In de zaak zoals aan de orde in het hoofdgeding heeft de vennootschap Wagram Invest in 1997 en in 1999 aandelen in IENA SA verworven voor een prijs te betalen in respectievelijk 16 en 12 semestraliteiten, zonder rente. Om die twee transacties in de boeken op te nemen heeft Wagram Invest (i) de schulden geboekt aan de passiefzijde van haar balans onder de schulden met een looptijd van meer dan een jaar voor de nominale waarde (gebaseerd op de prijs die is betaald door de aandeelhouders van IENA bij de laatste kapitaalsverhoging), (ii) de verkregen activa onder de activa geboekt voor een geactualiseerde waarde, (iii) het disconto (verschil tussen de nominale waarde en de geactualiseerde waarde) in de overlopende rekening geboekt en tenslotte (iv) een aandeel van de uitgestelde kosten, dat overeenkwam met het disconto op de schuld, geboekt als financiële kosten. De Belgische belastingadministratie heeft Wagram Invest voor de aanslagjaren 2000 en 2001 twee aanvullende heffingen in de vennootschapsbelasting opgelegd. Wagram betwist die beslissing voor de rechterlijke instanties.

Om te beginnen herinnert het Hof eraan dat de naleving van het beginsel van het getrouwe beeld de hoofddoelstelling is van de vierde richtlijn. Dat houdt ten eerste in dat de jaarrekeningen

de weerspiegeling zijn van de activiteiten en verrichtingen van de vennootschap en ten tweede dat de boekhoudkundige informatie in die vorm wordt verstrekt die voldoet aan de informatiebehoeften van derden, zonder afbreuk te doen aan de belangen van de betrokken vennootschap.

Vervolgens wijst het erop dat de toepassing van het beginsel moet worden toegepast langs de lijnen van het voorzichtigheidsbeginsel. Alle elementen die op het boekjaar in kwestie betrekking hebben, moeten in aanmerking worden genomen. Bovendien is de waardering van de activa gebaseerd op de historische kostprijs en niet op de werkelijke waarde ervan.

Wat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde zaak betreft, heeft het Hof geoordeeld dat de boekingsmethode in kwestie een getrouw beeld geeft op basis van een waardering waarbij alle relevante factoren in aanmerking worden genomen. Beide elementen van de verrichting worden weerspiegeld: enerzijds de boeking op de actiefzijde van de geactualiseerde waarde van de betaalde prijs voor een financieel vast actief en anderzijds de boeking in de overlopende rekening van een disconto dat de impliciete rente vertegenwoordigt.

Het Hof besluit, **in overeenstemming met het door de Belgische regering verdedigde standpunt**, dat het beginsel van getrouw beeld zich niet verzet tegen het gebruik van een boekingsmethode waarbij een disconto tegen de marktrentevoet ten laste in de resultatenrekening wordt geboekt in verband met een met die aankoop gepaard gaande renteloze schuld met een looptijd van meer dan een jaar, en de aanschaffingsprijs van dat vaste actief op de actiefzijde van de balans wordt geboekt na aftrek van dat disconto.

Arrest van het Hof van 30 april 2020, HB/Istituto nazionale della previdenza sociale, gevoegde zaken C-168/19 en 169/19 (Italië)

In Italië zijn er twee geschillen tussen enerzijds HB en IC, voormalige werknemers uit de Italiaanse overheidssector, en anderzijds het Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS) met betrekking tot de weigering van het INPS om het bruto, in Italië belastbaar pensioenbedrag uit te betalen zodat ze dat in Portugal, hun huidige verblijfplaats, kunnen laten belasten. HB en IC kunnen daar enkel belastingen betalen als ze de Portugese nationaliteit verwerven (overeenkomstig het verdrag ter voorkoming van dubbele belastingheffing tussen Italië en Portugal – 14 mei 1980 - en, in tegenstelling tot de gepensioneerden uit de Italiaanse particuliere sector en anders dan gepensioneerden uit de Italiaanse particuliere sector), wat zij aanvechten. De verwijzende rechter vraagt het Hof of die regeling waarbij het belastingstelsel een onderscheid maakt tussen werknemers uit de particuliere sector en de overheidssector, en waarbij de eis om de nationaliteit van een lidstaat te verwerven enkel als aanknopingsfactor voor de overheidssector geldt (artikelen 18 en 21 VWEU), wel in overeenstemming is met de beginselen van vrij verkeer en non-discriminatie op grond van nationaliteit.

In tegenstelling tot het standpunt dat de Belgische Regering verdedigde, is het Hof van oordeel dat het beginsel van non-discriminatie op grond van nationaliteit in casu van toepassing is omdat de betrokken EU-burgers gebruik hebben

gemaakt van het recht om zich vrij te verplaatsen en vrij te verblijven binnen de EU.

Het Hof bevestigt dat het de lidstaten vrijstaat de aanknopingsfactoren vast te leggen waarmee ze de fiscale bevoegdheid onderling verdelen in bilaterale verdragen ter voorkoming van dubbele belastingheffing. Die verdragen hebben tot doel te vermijden dat belastingplichtigen dubbel worden belast. Zij hebben niet tot doel te garanderen dat de belasting in een lidstaat niet hoger is dan in een andere lidstaat. In dat verband vormen de criteria uit de internationale belastingpraktijk, in het bijzonder de criteria van de OESO, een geschikte basis om zulke verdragen op te stellen.

Het Hof stelt dat niet de gekozen aanknopingsfactor bepalend is voor de vraag of de fiscale behandeling al dan niet gunstig uitvalt, maar het belastingniveau in de bevoegde staat. De tarieftabellen voor de directe belastingen zijn namelijk niet op het niveau van de Unie geharmoniseerd. **De Belgische regering had dezelfde redenering gevolgd.**

De artikelen 18 en 21 VWEU verzetten zich niet tegen een belastingregeling die op het criterium van de arbeidssector van oorsprong berust en op het nationaliteitscriterium ter voorkoming van een dubbele belastingheffing tussen de lidstaten. **De Belgische regering was tot dezelfde conclusie gekomen.**

Arrest van het Hof van 11 juni 2020, Pantochim, C-19/19 (België, Hof van Cassatie)

De vennootschap Pantochim is in 2001 bij vonnis van een Belgische rechtbank in vereffening gesteld. Naar aanleiding daarvan heeft de Duitse Staat (de verzoekende staat), die een schuldvordering heeft jegens Pantochim, een verzoek tot invordering ingediend bij de Belgische Staat (de aangezochte staat). De Belgische Staat, die zelf een schuld heeft jegens Pantochim, wil die schuld verrekenen met de schuldvordering van de Duitse Staat. Pantochim betwist die verrekening, omdat die naar eigen zeggen een preferentiële behandeling inhoudt die verboden is op grond van de richtlijnen 76/308/EEG en 2008/55/EG betref-

fende de wederzijdse bijstand inzake de invordering van schuldvorderingen (hierna “richtlijnen 76/308/EEG en 2008/55/EG”). De rechtbank van eerste aanleg en het hof van beroep hebben Pantochim in het gelijk gesteld, terwijl de verwijzende rechter de behandeling van de zaak schorst en twee prejudiciële vragen stelt aan het Hof.

Allereerst vraagt de verwijzende rechter aan het Hof of volgens artikel 6 van zowel richtlijn 76/308/EEG als richtlijn 2008/55/EG de schuldvordering van de verzoekende staat de status van schuldvordering van de aangezochte staat verkrijgt. Op basis van de artikelen 6, 9 en 10 van diezelfde

richtlijnen, **en in tegenstelling tot het standpunt van de Belgische regering**, oordeelt het Hof dat de schuldvordering van de verzoekende staat niet de status van schuldvordering van de aangezochte staat verkrijgt en er dus niet mee wordt gelijkgesteld. De genoemde artikelen stellen dat de schuldvordering van de verzoekende staat moet worden “behandeld als” een schuldvordering van de aangezochte staat. Uit materieel oogpunt is er geen sprake van overdracht. De schuldvordering blijft verschillen van die van de aangezochte staat, die verplicht is het volledige ingevorderde bedrag van de schuldvordering over te maken aan de verzoekende staat. De bedoeling van de wetgever, zoals vermeld in de overwegingen, bevestigt bovendien dat antwoord.

Ten tweede vraagt de rechter het Hof hoe het begrip voorrecht of preferentiële behandeling uit artikel 10 van respectievelijk richtlijn 76/308/EEG en richtlijn 2008/55/EG moet worden uitgelegd. Het Hof stelt dat beide richtlijnen het concept niet nader definiëren. Het moet autonoom en uniform worden uitgelegd in het Unierecht, verwijzend naar de doelstellingen en de context van de bepaling in

kwestie. In dit verband is het Hof van mening dat het begrip preferentiële behandeling op een ruime manier moet worden uitgelegd, in die zin dat het *“betrekking heeft op elk mechanisme dat, in geval van samenloop, een preferentiële betaling van de schuldvordering tot gevolg heeft”*, **in tegenstelling tot de uitlegging die de Belgische regering verdedigde**.

Het Hof onderscheidt twee mogelijkheden voor het in casu gebruikte verrekeningsmechanisme. Gaat het enerzijds om een gewoon verrekeningsmechanisme zonder het doel een voorrecht toe te kennen, dan moet de aangezochte staat het gebruiken om de schuldvordering van de verzoekende staat in te vorderen. Betreft het anderzijds een mogelijkheid die tot gevolg heeft dat een preferentieel recht wordt toegekend dat andere schuldeisers niet hebben, dan is er sprake van een voorrecht dat de aangezochte staat niet mag gebruiken om de schuldvordering van de verzoekende staat in te vorderen. Het verrekeningsmechanisme mag in ieder geval enkel worden gebruikt ten gunste van de verzoekende staat.

Arrest van het Hof van 1 oktober 2020, Vos Ammeningen, C-405/19 (België, Hof van Cassatie)

Vos Ammeningen is een vennootschap die actief is in de bouw en verkoop van appartementsgebouwen. In het kader van haar activiteit verkoopt ze de op grond van derden gebouwde gebouwen en verkopen de eigenaars de percelen zelf. Vos Ammeningen betaalt de publiciteits-, de administratie- en de makelaarskosten voordat ze de btw daarop integraal in aftrek brengt.

De Belgische belastingadministratie beslist dat de omvang van die aftrek moet worden beperkt tot een breuk van de uitgaven waarbij de teller de prijs van het gebouw en de noemer de prijs van het gebouw plus de prijs van de grond is. In het kader van de gerechtelijke procedure betoogt Vos Ammeningen voor het Hof van Cassatie dat richtlijn 77/388/EEG betreffende de harmonisatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake omzetbelasting - Gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde: uniforme grondslag (hierna “de zesde btw-richtlijn”) een belastingplichtige toestaat de volledige btw in aftrek te brengen die is verschuldigd op de uitvoering van een deel van of van alle voorheen uitgevoerde handelingen, als die handelingen een

derde ten goede komen en zolang die ondergeschikt zijn aan het bedrijf van de belastingplichtige.

Het Hof dat deze vraag kreeg voorgelegd, antwoordt in zijn arrest dat volgens artikel 17 van de zesde btw-richtlijn een belastingplichtige in een eerder stadium betaalde btw volledig in aftrek kan brengen, zelfs als die handelingen een derde ten goede komen, niet alleen zolang die ondergeschikt zijn ten opzichte van de noden van het bedrijf van de ondergeschikte, maar ook zolang dat er een rechtsreeks en onmiddellijk verband bestaat tussen die uitgaven en de economische activiteit van de belastingplichtige. **De Belgische regering had een tegengesteld standpunt verdedigd**.

In verband met de vraag of de omstandigheid dat die uitgaven geen deel uitmaken van de algemene kosten, een dergelijke aftrek in de weg staat, herinnert het Hof er **overeenkomstig het standpunt van de Belgische regering** aan dat de essentiële voorwaarde om voor dat recht op aftrek in aanmerking te komen, is gelegen in het feit dat de bedoelde uitgaven moeten zijn gedaan opdat een belastingplichtige zijn belaste handelingen kan doen. Het Hof

vertrouwt de verwijzende rechter de taak toe om na te gaan of die handelingen niet voor de noden van een handeling van een derde waren, wat het bovenvermelde en het vereiste rechtstreekse en onmiddellijke verband zou verbreken.

Ten slotte, wat betreft de eventuele gevolgen van de mogelijkheid om een deel van de uitgaven in casu door te berekenen aan de derde aan wie de uitgaven ten goede komen, oordeelt het Hof dat dat gegeven een aanwijzing vormt dat dat deel van die

uitgaven niet in verband staat met de vooraf door de belastingplichtige verrichte handeling. Dit gegeven op zich is echter onvoldoende om de omvang van het recht op btw-aftrek te bepalen, wetende dat voor de toepassing van het criterium van het rechtstreekse verband, de verwijzende rechter rekening moet houden met alle omstandigheden waarin de betrokken handelingen hebben plaatsgevonden om zich over de omvang uit te spreken. **Op dat laatste punt had de Belgische regering een tegengesteld standpunt verdedigd.**

Fiscaliteit – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-437/19 (Belgische zaak)	C-241/20 (Belgische zaak) C-694/20 (Belgische zaak)	C-52en53/21 (Belgische zaken) C-295/21 (Belgische zaak)

Fraudebestrijding

Arrest van het Hof van 6 oktober 2020, État Luxembourgeois, C-245/19 en C-246/19 (Luxemburg)

F.C. is een natuurlijke persoon die in Spanje woont, maar ook inkomsten heeft in Luxemburg. De Spaanse belastingautoriteiten hebben in de zaak C-245/19 een vraag om inlichtingen gestuurd naar de Luxemburgse autoriteiten om meer informatie te verkrijgen over de overeenkomsten die vennootschap B met de vennootschappen E en F heeft gesloten over de rechten van F.C. In de zaak C-246/19 heeft de Spaanse belastingdienst zich tot de Luxemburgse belastingdienst gewend om meer informatie te verkrijgen over de bankrekening(en) van F.C. bij bank A en afschriften van de financiële activa van F.C. in vennootschappen B en D. Tegen deze bevelen tot verstrekken van inlichtingen kon geen beroep worden aangetekend, noch door de belastingplichtige, noch door de bezitter van informatie.

Het Hof moest zich in deze zaken uitspreken of artikel 47 van het Handvest, gelezen in samenhang met de artikelen 7, 8 en 52, lid 1 ervan, aldus moet worden uitgelegd dat een nationale wettelijke regeling een bezitter van informatie, een belastingplichtige tegen wie een belastingonderzoek loopt en derden op wie deze informatie ziet, de mogelijkheid kan ontnemen om rechtstreeks een beroep in te stellen tegen een bevel tot het verstrekken van deze inlichtingen aan de belastingdienst. Ten tweede moest het Hof ook nagaan of het verzoek om inlichtingen beantwoordt aan het criterium van het verwachte belang, zoals opgenomen in artikel 1, lid 1 en artikel 5 van Richtlijn 2011/16/EU betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen (hierna "Richtlijn 2011/16/EU").

Artikel 47 van het Handvest bepaalt dat eenieder wiens door het Unierecht gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, recht heeft op een doeltreffende voorziening in rechte. Dit gaat gepaard met de verplichtingen voor de lidstaten om in de nodige rechtsmiddelen te voorzien om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het Unierecht vallende gebieden te verzekeren. Lidstaten kunnen dit recht beperken mits daarbij wordt voldaan aan de vereisten van artikel 52, lid 1, van het Handvest.

Het Hof is van mening dat een bezitter van informatie tot wie de bevoegde autoriteit een bevel tot het verstrekken van inlichtingen richt de mogelijkheid moet hebben om beroep in te dienen tegen dat bevel op grond van artikel 47 van het Handvest. Het Hof oordeelt daarentegen dat het gerechtvaardigd is dat de belastingplichtige geen beroep kan indienen tegen een bevel tot verstrekken van inlichtingen. Het Hof maakt hier dus een duidelijk onderscheid tussen de situatie van de belastingplichtige enerzijds en de situatie van de bezitter van informatie anderzijds. Laatstbedoelde persoon zou immers elke daadwerkelijke rechtsbescherming worden ontnomen wanneer er geen mogelijkheid is om beroep in te stellen tegen een tot hem gericht bevel waarbij hem een juridische verplichting wordt opgelegd om de betrokken informatie te verstrekken. De belastingplichtige is daarentegen geen geadresseerde van een dergelijk bevel en is niet onderworpen aan enige uit dat bevel voortvloeiende juridische verplichting, noch aan het risico dat hem een sanctie wordt opgelegd in geval van niet-naleving ervan. **Het Hof volgt hiermee gedeeltelijk het standpunt van de Bel-**

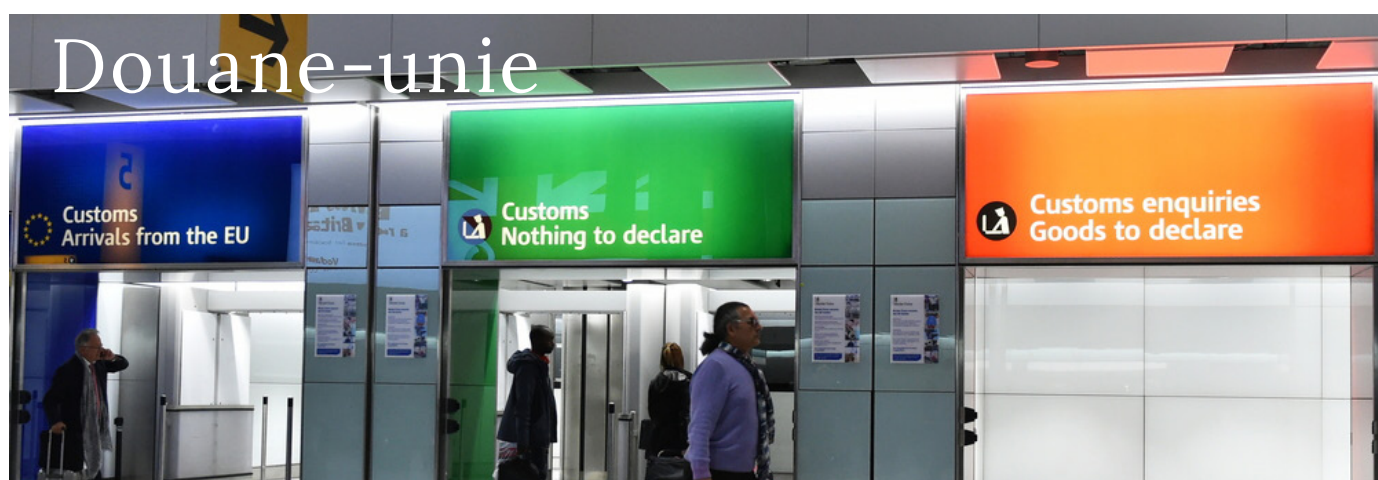
gische regering, die van mening was dat artikel 47 van het Handvest zowel voor de belastingplichtige als voor de bezitter van informatie niet was geschonden.

Tenslotte heeft het Hof geoordeeld dat dat een bevel tot het verstrekken van inlichtingen, samen met het verzoek tot uitwisseling van inlichtingen, beantwoordt aan het criterium van het ver-

wachte belang, zoals opgenomen in artikel 1, lid 1 en artikel 5 van Richtlijn 2011/16/EU, wanneer de verzoekende lidstaat om inlichtingen vraagt met betrekking tot overeenkomsten, en de bijhorende factureringen en betalingen, die niet nader zijn bepaald maar potentieel relevant zijn voor de belastingheffing van de geïdentificeerde betrokken belastingplichtige. **De Belgische regering had een gelijkaardige zienswijze.**

Fraudebestrijding – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	/	/

Beschikking van het Hof van 16 juli 2020, Metalen Galler e.a., gevoegde zaken C-632/19 en C-633/19 (België, rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen)

De ondernemingen Metalen Galler, LW-Idee, KGH Belgium en Vollers Belgium werden door de FOD Financiën en het Openbaar Ministerie gedaagd om voor de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen te verschijnen wegens douaneovertredingen. Er werd hun in het bijzonder ten laste gelegd dat ze ijzeren of stalen bevestigingsmiddelen in het vrije verkeer hebben gebracht die uit China komen, maar die zijn aangegeven als van oorsprong uit Indonesië. Door die valse aangifte konden de beschuldigde ondernemingen de antidumpingrechten ontduiken die zijn neergelegd in verordening (EG) nr. 91/2009 tot instelling van een definitief antidumpingrecht op bepaalde soorten ijzeren of stalen bevesti-

gingsmiddelen van oorsprong uit de Volksrepubliek China (hierna “verordening 91/2009”).

Omdat Metalen Galler en Vollers de geldigheid van die verordening betwijfelen, stelt de verwijzende rechter in het kader van de gerechtelijke procedure een vraag aan het Hof over dat punt.

In zijn beschikking verklaart het Hof het verzoek kennelijk niet-ontvankelijk in het licht van de talrijke lacunes die het vertoont, en die betrekking hebben op het procedurele kader en de strekking van de debatten of de redenen waarom de verwijzende rechter de geldigheid van de verordening betwijfelt. **De Belgische regering had niet gesteld dat het verzoek om een prejudiciële beslissing onontvankelijk was.**

Douane-unie – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	C-362/20 (Belgische zaak)	/

Vrij verkeer van personen

Beschikking van het Hof van 10 september 2020, Wallonische Region, C-41 tot 43/20 (België, rechtbank van eerste aanleg te Eupen)

DQ, FS en HU verblijven in België. Ze lenen in Duitsland ingeschreven voertuigen van kennissen en rijden ermee in België rond. Elk van hen wordt langs de weg in het Waals Gewest gecontroleerd. Bij de controle kunnen ze niet het in het koninklijk besluit van 20 juli 2001 voorgeschreven papier overleggen dat bevestigt dat de in het buitenland verblijvende eigenaars van de voertuigen de toestemming hebben gegeven het respectieve voertuig te gebruiken. DQ, FS en HU worden veroordeeld tot de betaling van een boete en van alle belastingen voor het gebruik in het verkeer van een voertuig, ondanks het feit dat ze na de controle de vereiste attesten aan de bevoegde autoriteit hebben bezorgd. Ze stellen daartegen een beroep in. Volgens hen is beschikking C-315/19 (*Wallonische Region*) op hun situatie van toepassing. De feiten van die zaak zijn dezelfde, afgezien van het feit dat het voertuig in die zaak ter beschikking was gesteld door de werkgever van de gebruiker. Volgens de verzoekers zou het Hof hebben verklaard dat die verplichting in strijd was met artikel 45 VWEU (vrij verkeer van werknemers). Daarenboven stellen ze dat het beginsel van het vrij verkeer van werknemers een bijzondere toepassing is van het basisbeginsel van het vrij verkeer van personen binnen de EU. Het Waals Gewest stelt daarentegen dat de uitspraak van het Hof in beschikking C-315/19 niet van toepassing is aangezien het daar gaat om het vrij verkeer van werknemers, hetgeen hier niet het geval is.

De aangezochte rechter stelt het Hof een vraag over dit conflict.

Aangezien het Hof van oordeel is dat het antwoord op de vraag gemakkelijk uit de rechtspraak kan worden afgeleid, doet het uitspraak bij beschikking.

In de eerste plaats herinnert het Hof eraan dat de kosteloze grensoverschrijdende bruikleen van een voertuig tussen burgers die in verschillende lidstaten wonen, een kapitaalbeweging is in de zin van artikel 63 VWEU en dat het geschil eerst in het licht van die bepaling moet worden onderzocht.

Vervolgens wijst het Hof erop dat de situatie van een Belgische ingezetene die op het Belgische wegennet een in België ingeschreven voertuig gebruikt dat hem kosteloos ter beschikking is gesteld, objectief vergelijkbaar is met die van een onderdaan die onder dezelfde omstandigheden een in een andere lidstaat ingeschreven voertuig gebruikt. In het eerste geval geldt voor het gebruik van het voertuig niet de verplichting dat de bestuurder altijd in het bezit is van de documenten die aantonen dat de houder van het voertuig de toestemming voor het gebruik ervan heeft gegeven, op straffe van een boete en van de verplichting alle belastingen voor gebruik in het verkeer van een voertuig te betalen. Het Hof besluit dat een dergelijk verschil in behandeling de Belgische ingezetenen doet afzien van de kosteloze bruikleen van een in een andere

lidstaat ingeschreven voertuig dat ingezetenen van die lidstaat hun aanbieden.

Het Hof onderzoekt dan ook de beoogde doelstellingen van de in het hoofdgeding aan de orde zijnde regelgeving om te bepalen of die een beperking van artikel 63 VWEU kunnen rechtvaardigen. Het Hof stelt vast dat de verwijzende rechter in zijn vragen enkel verwijst naar de vereisten inzake openbare veiligheid en naar andere beschermende maatregelen. Het Hof herinnert eraan dat het met betrekking tot de doelstellingen van de bestrijding van fiscale fraude op gebieden die verband houden met de belasting over motorvoertuigen en van de doeltreffend-

heid van wegcontroles, reeds heeft geoordeeld dat regelgevingen analoog met de regelgeving die in het hoofdgeding aan de orde is, niet evenredig zijn in het licht van deze doelstellingen (C-315/19). Het Hof oordeelt ten slotte dat in casu de verkeersveiligheid ook niet kan worden ingeroepen omdat de betrokken voertuigen zijn ingeschreven in een andere lidstaat en dat ze daarom aan een technische keuring zijn onderworpen waarvan het resultaat door de andere lidstaten moet worden erkend (C-315/19).

Het Hof besluit dat de aan de orde zijnde regelgeving niet strookt met het beginsel van vrij verkeer van kapitaal, in de zin van artikel 63 VWEU.

Beschikking van het Hof van 12 oktober 2020, CPAS Anderlecht, C-394/19 (België, Arbeidsgerecht Brussel)

Met zijn prejudiciële vraag wenst de verwijzende rechter van het Hof te vernemen of het Unierecht in die zin moet worden uitgelegd dat het aan een lidstaat oplegt sociale bijstand te verlenen aan een inwoner van een derde land als schadevergoeding omwille van een beweerde verkeerde omzetting in de interne rechtsorde van Richtlijn 2004/38/EG betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden (hierna: “de Burgerschapsrichtlijn”), aangezien het interne recht niet voorziet in een voorafgaande proportionaliteitstoets bij

een beslissing die een einde stelt aan het verblijfsrecht van deze inwoner van een derde land.

Het Hof oordeelt dat de prejudiciële vraag manifest onontvankelijk is omdat de situatie die aanleiding heeft gegeven tot de prejudiciële vraag, niet onder het toepassingsgebied van de Burgerschapsrichtlijn valt. Het verblijfsrecht van de inwoner van het derde land was immers gebaseerd op een (ondertussen) geannuleerd huwelijk met een Belg. Bovendien blijkt niet uit de verwijzingsbeslissing dat er een grensoverschrijdend element aanwezig was. **Ook de Belgische regering was van mening dat de prejudiciële vraag niet onontvankelijk was.**

Arrest van het Hof van 17 december 2020, G. M. A., C-710/19 (België, Raad van State)

G.M.A., een Grieks onderdaan, diende in België een aanvraag in voor een verklaring van inschrijving om als werkzoekende een verblijfsrecht voor meer dan drie maanden te krijgen. De Belgische Dienst Vreemdelingenzaken wees deze aanvraag af omdat G.M.A. niet kon bewijzen dat hij een reële kans maakte om op het Belgische grondgebied te worden aangesteld. Deze zaak belandde bij de Raad van State die het Hof om uitleg vroeg over artikel 45 VWEU (over het vrij verkeer van werknemers) en Richtlijn 2004/38/EG betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden (hierna: “de Burgerschapsrichtlijn”).

Het Hof meent dat de verwijzende rechter in wezen wenst te vernemen of artikel 45 VWEU en artikel 14, lid 4, onder b), van de Burgerschapsrichtlijn aldus moeten worden uitgelegd dat het gastland verplicht is een werkzoekende een redelijke termijn toe te kennen opdat hij kennis kan nemen van geschikte vacatures en het nodige kan doen om te worden aangesteld, dat deze termijn minimum zes maanden bedraagt en dat het gastland tijdens die periode het bewijs mag vragen dat de betrokkene werk zoekt en een reële kans maakt om te worden aangesteld.

Het Hof oordeelt, **net zoals de Belgische regering**, dat werkzoekenden inderdaad een redelijke termijn moeten krijgen om kennis te kun-

nen nemen van geschikte vacatures en om het nodige te kunnen doen om te worden aangesteld. De Burgerschapsrichtlijn bevat echter geen aanwijzing over een minimumperiode. Het Hof geeft daarom aan dat een dergelijke termijn het nuttig effect van artikel 45 VWEU moet kunnen waarborgen. In zijn vroegere rechtspraak oordeelde het Hof reeds dat een termijn van zes maanden vanaf binnenkomst op het grondgebied van het gastland, geen afbreuk lijkt te kunnen doen aan dat nuttig effect. Bovendien ondersteunt dergelijke interpretatie de doelstelling van de Burgerschapsrichtlijn, met name: de uitoefening van het fundamentele en persoonlijke recht van vrij verkeer en verblijf te vergemakkelijken en te versterken.

Vervolgens gaat het Hof in op de verplichtingen die het gastland gedurende die redelijke termijn kan opleggen aan werkzoekenden. Volgens het Hof kan uit de bewoordingen “nog immer” werk zoeken in artikel 14, lid 4, onder b), van de Burgerschapsrichtlijn worden afgeleid dat het gastland de werkzoekende kan verplichten om werk te zoeken, maar niet kan eisen dat de betrokkene aantoont dat hij een reële kans maakt om te worden aangesteld. Dit kan pas na afloop van de redelijke termijn. In die omstandigheden dient te worden vastgesteld dat artikel 45 VWEU en artikel 14, lid 4, onder b), van de Burgerschapsrichtlijn zich verzetten tegen een nationale regeling die een dergelijke voorwaarde oplegt aan een werkzoekende die zich in een situatie als die van G. M. A. bevindt. **De Belgische regering had op dit punt een ander standpunt verdedigd.**

Vrij verkeer van personen – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-718/19 (Belgische zaak)		
C-719/19	/	/
C-930/19 (Belgische zaak)		

Vrij verrichten van diensten

Arrest van het Hof van 26 februari 2020, Stanleyparma en Stanleybet Malta, C-788/18 (Italië)

In deze zaak stond een Italiaanse belasting op weddenschappen centraal. Deze belasting werd immers hoofdelijk geheven op zowel de Italiaanse tussenpersonen die spelgegevens doorgeven (in casu Stanleyparma) voor rekening van een in een andere EU-lidstaat gevestigde kansspelaanbieder (in casu Stanleybet Malta) als de in deze andere EU-lidstaat gevestigde kansspelaanbieder. Het Hof moest zich buigen over de vraag of deze Italiaanse regeling verenigbaar was met artikel 56 VWEU (vrij verkeer van diensten).

Net zoals de Belgische regering verdedigde, stelde het Hof vast dat de Italiaanse belasting moet worden betaald door alle ondernemingen

die in Italië weddenschappen inzamelen, ongeacht of ze dit doen voor zichzelf of voor een derde, ongeacht of ze al dan niet een concessie hebben, ongeacht waar ze zijn gevestigd. Deze belasting kan dan ook niet als discriminerend worden beschouwd voor Stanleybet Malta. Ook Stanleyparma wordt volgens het Hof niet gediscrimineerd. In tegenstelling tot nationale tussenpersonen die gegevens verzamelen voor Italiaanse concessiehouders is Stanleyparma hoofdelijk gehouden om deze belasting te betalen, maar beiden bevinden zich niet in een vergelijkbare situatie. Stanleyparma verzamelt immers gegevens voor een onderneming die in een andere EU-lidstaat is gevestigd. Er is dan ook geen sprake van discriminatie.

Arrest van het Hof van 14 mei 2020, Orde van Vlaamse Balies en Ordre des barreaux francophones et germanophone, C-667/18 (België, Grondwettelijk Hof)

In deze zaak werd het Hof gevraagd om zich te buigen over de vraag of het begrip “gerechtelijke procedure” in artikel 201 van Richtlijn 2009/138/EG betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (hierna “Richtlijn 2009/138/EG”) ook de gerechtelijke en buitengerechtelijke bemiddelingsprocedure omvat. Artikel 201 voorziet immers dat de verzekernemer in het kader van een rechtsbijstandsverzekering het recht heeft om vrij zijn advocaat te kiezen zowel tijdens de gerechtelijke als de administratieve procedure.

In tegenstelling tot de Belgische regering oordeelde het Hof dat artikel 201 van Richtlijn

2009/138/EG ruim moet worden opgevat en bijgevolg zowel de gerechtelijke als de buitengerechtelijke bemiddelingsprocedure omvat. Dit volgt volgens het Hof zowel uit de doelstelling, de tekst als de context van artikel 201 van Richtlijn 2009/138/EG.

Artikel 201 poogt immers de belangen van de verzekerden adequaat te beschermen. Een restrictieve opvatting van het artikel zou hiermee volgens het Hof in strijd zijn. Verder komt het Hof tot de vaststelling dat het akkoord dat de partijen hebben gesloten in het kader van gerechtelijke of buitengerechtelijke bemiddeling, tot gevolg heeft dat de bevoegde rechterlijke instantie die dit akkoord homologeert daar-

aan is gebonden. Het akkoord heeft bijgevolg dezelfde gevolgen als een vonnis. De verzekeringnemer moet daarom worden beschermd en deze bescherming zal volgens het Hof beter zijn indien hij op grond van artikel 201 van Richtlijn 2009/138/EG het recht heeft om zijn eigen advocaat te kiezen, net zoals een verzekeringnemer die zich rechtstreeks tot de rechter zou wenden dit recht geniet. Tot slot meent het Hof dat deze ruime opvatting ook wordt ondersteund door het

feit dat het toepassingsgebied van het hoofdstuk waarvan artikel 201 deel uitmaakt, ruim wordt beschreven.

Op basis van dit arrest hebben bijgevolg verzekeringnemers het recht om vrij hun advocaat te kiezen in het kader van een bemiddelingsprocedure. Een wijziging van de Belgische wetgeving dringt zich dan ook op.

Arrest van het Hof van 8 oktober 2020, Admiral Sportwetten e.a., C-711/19 (Oostenrijk)

In deze zaak werd aan het Hof gevraagd of de Oostenrijkse regelgeving die een belasting op de exploitatie van wedterminals invoert, moet worden beschouwd als een technisch voorschrift in de zin van artikel 1 van Richtlijn 2015/1535/UE betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij, zodat ze had moeten worden aangemeld bij de Europese Commissie.

Het Hof herhaalde eerst zijn vaste rechtspraak dat een technisch voorschrift vier soorten maatregelen omvat: 1) de technische specificatie in de zin van artikel 1, lid 1, onder c), van deze Richtlijn; 2) de andere eis in de zin van artikel 1, lid 1, onder d), van deze Richtlijn; 3) de regel betreffende diensten zoals terug te vinden in artikel 1, lid 1, onder e), van deze Richtlijn en 4) de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen zoals beschreven in artikel 1, lid 1, f), van deze Richtlijn.

Net zoals de Belgische regering oordeelde het Hof dat er geen sprake is van een technisch voorschrift. Er is immers ten eerste geen sprake van een technische specificatie omdat de Oostenrijkse wetgeving weliswaar wedterminals omschrijft, maar verder de vereiste kenmerken hiervan niet meegeeft.

Verder kan de Oostenrijkse regelgeving ook niet worden beschouwd als een andere eis in de zin van artikel 1, lid 1, onder d). Hiervan is er namelijk pas sprake indien de voorwaarde op significante wijze de samenstelling, het gebruik of de verhandeling van het product, in casu de wedterminals, kan beïnvloeden. Van een dergelijke voorwaarde is er in de Oostenrijkse regelgeving geen sprake.

Vervolgens is er ook geen sprake van een regel betreffende diensten omdat in een dergelijk geval de dienst op afstand moet worden geleverd. In het voorliggende geval worden de diensten echter niet op afstand geleverd.

Tot slot kan de Oostenrijkse regelgeving ook niet worden beschouwd als een wettelijke en bestuursrechtelijke bepaling die de vervaardiging, de invoer, de verhandeling of het gebruik van een product, de dienst of de vestiging als dienstverlener verbiedt. De Oostenrijkse regelgeving bevat immers niet een dergelijk verbod. Er is wel een sanctie voorzien bij niet-nakoming van de verplichte betaling van de belasting, maar deze sanctie heeft betrekking op de belastingplichtige en niet op de betrokken producten of de dienst.

Arrest van het Hof van 22 oktober 2020, Sportingbet
en Internet Opportunity Entertainment, C-275/19 (Portugal)

In deze zaak staan de drie prejudiciële vragen centraal die het Hof in beschikking C-166/17 kennelijk niet-ontvankelijk verklaarde omdat de nodige gegevens ontbraken om uitspraak te kunnen doen. Dit maal zorgde de verwijzende rechter wel voor de nodige gegevens. Meer in het bijzonder werd het Hof gevraagd om na te gaan of er sprake was van technische voorschriften, die hadden moeten worden aangemeld bij de Europese Commissie.

Ten eerste onderzocht het Hof of de Portugese wet die enerzijds de exploitatie van kansspelen voorbehoudt aan de staat en ondernemingen die in het bezit zijn van een staatsconcessie en anderzijds een beschrijving bevat van de voorwaarden en zones waarin kansspelen mogen worden uitgeoefend, een technisch voorschrift in de zin van artikel 1, punt 5, van Richtlijn 83/189/EEG betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften is.

Net zoals de Belgische regering, besloot het Hof dat dit niet het geval is, omdat deze Portugese bepalingen geen betrekking hebben op de vereiste kenmerken van een product, wat overeenkomstig artikel 1, punt 5, van deze Richtlijn vereist is.

Ten tweede werd ook nagegaan of de Portugese wet die bepaalt dat het aan de staat verleende exclusieve recht om voor het ganse grondgebied bepaalde kansspelen te exploiteren zich ook uitstrekt tot de exploitatie van deze spelen op het internet, een technisch voorschrift is in de zin van artikel 1, punt 11, van Richtlijn 98/34/EG betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften (hierna "Richtlijn 98/34/EG"), gelezen in samenhang met artikel 1, punt 5, van deze Richtlijn.

In tegenstelling tot de Belgische regering oordeelde het Hof dat deze Portugese wet wel moet worden beschouwd als een technisch voorschrift omdat het behoort tot de vierde soort technische voorschriften, namelijk de "technische specificatie". Overeenkomstig artikel 1, punt 11, van Richtlijn 98/34/EG is er hiervan sprake indien het gaat om: "*de „wettelijke [...] bepalingen [...] waarbij [...] de verrichting [...] van een dienst [...] wordt verboden*". Deze wet had dan ook moeten worden aangemeld bij de Europese Commissie. Niet-nakoming van deze aanmeldingsplicht wordt bestraft, namelijk met de niet-toepasselijkheid van deze technische voorschriften. Particulieren kunnen zich dan ook op die niet-toepasselijkheid ervan beroepen voor de nationale rechter.

Vrijheid van dienstverrichting – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-920/19	C-231/20 C-674/20 (Belgische zaak)	C-83/21 (Belgische zaak)

Vrijheid van vestiging

Beschikking van het Hof van 28 mei 2020, ES, C-757/19 (België, Rechtbank van eerste aanleg te Eupen)

Volgens de Belgische regelgeving kan een ingezetene in België worden vrijgesteld van de belasting voor inverkeerstelling voor het buitenlands voertuig dat hij mag gebruiken van zijn werkgever die zich in een andere EU-lidstaat bevindt, op voorwaarde dat deze werknemer zowel zijn arbeidscontract als het attest waarin zijn werkgever het voertuig ter beschikking stelt, aan boord van het voertuig heeft.

In casu stelt zich de vraag of deze laatste voorwaarden niet in strijd zijn met artikel 49 VWEU (vrijheid van vestiging). Het Hof oordeelde dat het zich reeds in 2019 had gebogen over een gelijkaardige Belgische zaak (C-315/19) en bijgevolg uitspraak kon doen via beschikking.

Volgens het Hof ontmoedigen deze voorwaarden op zich niet de Belgische onderdanen om elders hun recht op vrij verkeer uit te oefenen. Echter, de sancties die worden opgelegd indien deze voorwaarden niet worden vervuld, kunnen een belemmering van dit vrij verkeer opleveren. Zo is volgens het Hof een boete die even hoog is als de boete die kan worden opgelegd indien het voertuig niet werd ingeschreven, onevenredig. Het niet aan boord hebben van de nodige documenten is duidelijk minder ernstig dan het niet-inschrijven van een voertuig. Deze hoge boete kan volgens het Hof niet worden gerechtvaardigd. De Belgische reglementering dient bijgevolg te worden aangepast.

Vrijheid van vestiging – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-721en722/19	C-502/20 (Belgische zaak)	/

Vrij verkeer van kapitaal

Arrest van het Hof van 30 januari 2020, Anton van Zantbeek, C-725/18 (België, Grondwettelijk Hof)

In België bevat het Wetboek diverse rechten en taksen, een taks op de beursverrichtingen, die is verschuldigd door in België gevestigde tussenpersonen van beroep, voor de verrichtingen die ze doen voor rekening van derden of voor eigen rekening, alsook door natuurlijke personen met gewone verblijfplaats in België en door rechtspersonen voor rekening van een zetel of een vestiging in België, voor de verrichtingen die in hun naam en voor hun rekening worden aangegaan of uitgevoerd door een in het buitenland gevestigde tussenpersoon van beroep, op voorwaarde dat ze kunnen aantonen dat de taks is betaald. De desbetreffende verrichtingen zijn afstanden en verwervingen van Belgische of buitenlandse effecten, evenals de inkoop van eigen aandelen door een beleggingsvennootschap, indien de verrichtingen worden aangegaan of uitgevoerd in België.

In 2016 zijn er nieuwe bepalingen toegevoegd, en die hebben de werkingssfeer van de taks uitgebreid. Wanneer de ingezeten ordergever een beroep doet op een niet-ingezeten tussenpersoon van beroep, dan moet die eerste de taks betalen en niet de niet-ingezeten tussenpersoon van beroep, aangezien die laatste niet kan worden verplicht om de Belgische fiscale bepalingen na te leven. Bij ordergevers wordt op identieke wijze belasting geheven, maar de ingezeten ordergever die een niet-ingezeten tussenpersoon inschakelt, draagt meer verplichtingen en aansprakelijkheid om de taks te betalen.

Anton van Zantbeek, een in België gevestigde vennootschap, stelt een beroep tot vernietiging

van die nationaalrechtelijke bepalingen in, daartoe aanvoerend dat de nieuwe normen leiden tot een ongerechtvaardigd verschil in behandeling tussen, enerzijds, ordergevers die een in België ingezeten tussenpersoon van beroep inschakelen, en anderzijds ordergevers die een beroep doen op een niet-ingezeten ordergever. Die laatsten zijn immers verplicht om de taks aan te geven en te betalen, en kunnen net zoals ingezeten tussenpersonen van beroep administratieve sancties opgelegd krijgen. Daardoor maakt de inschakeling van een niet-ingezeten tussenpersoon de verrichtingen van de ordergever duurder en risicovoller, met als mogelijk gevolg dat de inschakeling van niet-ingezeten tussenpersonen minder aantrekkelijk wordt en dat die praktijk dus wordt ontraden. Volgens de vennootschap is dat een schending van het door de Belgische grondwet gewaarborgde gelijkheidsbeginsel en een beperking van de vrijheid van diensten en kapitaal.

De verwijzende rechter vraagt aan het Hof of artikel 56 VWEU aldus dient te worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling waarbij een taks op de beursverrichtingen wordt ingevoerd en die tot gevolg heeft dat de Belgische ordergever die een buitenlandse tussenpersoon van beroep inschakelt, schuldenaar wordt van die taks.

Het Hof stelt allereerst dat het hoofdaspect van de zaak het vrij verrichten van diensten betreft. Het herhaalt het begrip van beperking op die vrije verrichting van diensten in het licht van artikel 56 VWEU, te weten nationale maatregelen die de gebruikmaking van die vrijheid ver-

bieden, belemmeren of minder aantrekkelijk maken. Het artikel in kwestie kent niet enkel rechten toe aan de dienstverrichters zelf, maar ook aan de ontvangers van die diensten. Met die definitie bevestigt het Hof dat een dergelijke nationale regeling een beperking op het vrij verrichten van diensten vormt, aangezien ze ontradend kan werken voor de inschakeling van niet-ingezeten tussenpersonen.

Vervolgens onderzoekt het of die beperking kan worden gerechtvaardigd door dwingende redenen van algemeen belang. Daarbij wijst de Belgische regering erop dat de maatregel ertoe strekt de doeltreffendheid van de belastinginning en

van de belastingcontroles te waarborgen, met name door de strijd aan te binden met fraude en belastingontwijking. **In overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering** is het Hof van Justitie van oordeel dat de bepaling *in casu* niet onevenredig is en een welbepaald wettig doel nastreeft, met name het vermijden van oneerlijke mededinging tussen ingezeten en niet-ingezeten tussenpersonen. Het Hof besluit dat dat doel inderdaad gerechtvaardigd is door dwingende redenen van algemeen belang en dat het ook een beperking van het vrij verrichten van diensten kan rechtvaardigen, **zoals de Belgische regering aanvoerde.**

Vrij verkeer van kapitaal – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	/	/

Mededinging en staatssteun

Arrest van 25 november 2020, SABAM, C-372/19 (ondernemingsrechtbank Antwerpen, België)

SABAM, de handelsvennootschap die het monopolie bezit op het collectieve beheer van auteursrechten in België, int en verdeelt het bedrag van de auteursrechten voor het gebruik van haar repertoire over de rechthebbenden.

Van festivalorganisatoren We are one world en We can dance worden die rechten gevorderd, aangezien zij gebruik hebben gemaakt van muziekwerken uit het SABAM-repertoire tijdens verschillende edities van de festivals Tomorrowland en Wecandance. Om het bedrag van de rechten te bepalen, past SABAM het basistarief (tarief 211) toe, dat wordt berekend op basis van de bruto-ontvangsten uit de ticketverkoop, na aftrek van de reservatiekosten en verschuldigde belastingen en taksen (of op basis van het artistieke budget wanneer dat hoger is dan de bruto-ontvangsten). Het tarief is samengesteld uit acht verschillende inkomstschijven, waarop een degressief royaltytarief wordt toegepast. De schuldenaren kunnen ook kortingen op dat tarief krijgen, afhankelijk van het aantal muziekwerken uit het SABAM-repertoire en op voorwaarde dat ze binnen een bepaalde termijn een lijst bezorgen met de muzieknummers die daadwerkelijk worden uitgevoerd tijdens de festivals. Daarbij wordt een 1/3-2/3-regel gehanteerd: SABAM rekent slechts een derde van het basistarief aan wanneer minder dan een derde van de uitgevoerde muziekwerken uit haar repertoire afkomstig is, of twee derde van dat tarief indien die muziekwerken minder dan twee derde van het SABAM-repertoire uitmaken.

Voor de verwijzende rechter bij wie SABAM het geding aanhangig heeft gemaakt om betaling van de gevorderde vergoedingen te bekomen, betwisten de betrokken festivalorganisatoren die vergoedingen, daartoe aanvoerend dat ze niet stroken met de economische waarde van de diensten die SABAM verstrekt en dat ze een schending inhouden van het verbod op misbruik van een machtspositie, zoals vastgelegd in artikel 102 VWEU. Ze vinden in het bijzonder dat de 1/3-2/3-regel niet nauwkeurig genoeg is, gelet op de mogelijkheden die moderne technologieën bieden om exact te bepalen welke muzieknummers daadwerkelijk werden afgespeeld en hoelang. Ze voeren ook aan dat de tariefberekening op basis van de bruto-ontvangsten uit de ticketverkoop hun niet de mogelijkheid biedt de uitgaven voor de organisatie van hun festival die geen verband houden met de uitvoering van muziekwerken uit het SABAM-repertoire, volledig af te trekken.

Nadat het Hof door de verwijzende rechter was verzocht om een prejudiciële beslissing omtrent het begrip "misbruik van een machtspositie", herhaalt het allereerst dat aangezien SABAM een monopolie bezit op het collectieve beheer van auteursrechten in België, ze die machtspositie kan misbruiken door buitensporige bedragen te eisen, of anders gezegd bedragen die niet in een redelijke verhouding staan tot de economische waarde van de dienst die ze verstrekt (terbeschikkingstelling aan gebruikers van haar volledige repertoire met muziekwerken). Het buitensporige karakter

van de vergoedingen moet evenwel blijken uit een vergelijking van relevante criteria, zoals de tarieven die in het verleden golden of die in andere lidstaten worden gehanteerd.

Wat de methode betreft die SABAM gebruikt om het tarief van de vergoeding te bepalen, benadrukt het Hof dat een vergoedingsmodel van een organisatie voor het collectieve beheer van auteursrechten dat is gebaseerd op een percentage van de opbrengst per festival, moet worden beschouwd als een normale exploitatie van het auteursrecht en in beginsel in een redelijke verhouding staat tot de economische waarde van de door die organisatie geleverde prestatie, zelfs wanneer alle uitgaven die geen verband houden met de uitgevoerde muziekwerken uit het repertoire niet kunnen worden afgetrokken van de ontvangsten uit de ticketverkoop. Het is pas wanneer de verwijzende rechter vaststelt dat de

op basis van het tarief opgelegde vergoedingen buitensporig zijn, met inachtneming van alle omstandigheden van het geval, dat er sprake kan zijn van misbruik. **De Belgische regering verdedigde een soortgelijk standpunt.**

Aangaande het kortingssysteem van de 1/3-2/3-regel, herhaalt het Hof dat elk vergoedingsmodel rekening moet houden met de hoeveelheid auteursrechtelijk beschermde muziekwerken die daadwerkelijk werd uitgevoerd. **In tegenstelling tot de Belgische regering** sluit het niet uit dat het SABAM-systeem misbruik kan opleveren, gelet op de onnauwkeurigheid ervan, indien er een andere methode bestaat waarmee het gebruik van die werken nauwkeuriger kan worden geïdentificeerd en gekwantificeerd, zonder evenwel de beheerskosten onevenredig te verhogen.

Mededinging en staatssteun – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-333/19 (Belgische zaak)	C-117/20 (Belgische zaak) C-151/20	/

Overheidsopdrachten – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	C-23/20	/

Gezondheidsbe- scherming

Arrest van het Hof van 17 december 2020, Centraal Israëlitisch Consistorie van België, C-336/19 (België, Grondwettelijk Hof)

In 2018 stelden verschillende joodse en islamitische verenigingen bij het Belgisch Grondwettelijk Hof een beroep tot vernietiging in tegen het Vlaamse decreet van 7 juli 2017. Dit decreet, dat op 1 januari 2019 in werking is getreden, voorziet voor rituele slachtingen in een voorafgaande bedwelming die omkeerbaar is en niet tot de dood van het dier kan leiden. Met andere woorden, rituele slachtingen zijn in Vlaanderen niet langer mogelijk zonder voorafgaande verdoving. Volgens deze verenigingen wordt hierdoor hun recht op godsdienstvrijheid aangetast en is het decreet in strijd met Verordening nr. 1099/2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden (hierna “Verordening nr. 1099/2009”). Deze Verordening voorziet immers in een uitzondering op de principiële verplichting tot voorafgaande verdoving bij het doden van dieren voor rituele slachtingen (artikel 4, lid 4).

Het Grondwettelijk Hof legde de kwestie voor aan het Hof van Justitie in Luxemburg dat zich op 17 december 2020 voor de derde keer uitsprak (in Grote Kamer) over de verhouding tussen godsdienstvrijheid en dierenwelzijn. Reeds in 2018 (C-426/16) en 2019 (C-497/17) werd het immers geconfronteerd met de zoektocht naar dit evenwicht. **De Belgische regering kwam in deze recente zaak niet tussen.**

Het Hof wijst er ten eerste op dat Verordening nr. 1099/2009 de bescherming van het dierenwelzijn nastreeft en daarom het beginsel van

voorafgaande bedwelming voorziet. Ritueel slachten zonder voorafgaande bedwelming wordt inderdaad toegestaan, maar het gaat om een uitzondering. Daarenboven mag niet uit het oog worden verloren dat deze Verordening voorziet dat de lidstaten een uitgebreidere bescherming van dieren bij het doden mogen voorzien, op voorwaarde dat ze natuurlijk de grondrechten in het Handvest respecteren (artikel 26, lid 2, c)). Volgens het Hof is dit het geval.

Het Hof start zijn redenering door te erkennen dat rituele slachtingen onder de godsdienstvrijheid vallen, een vrijheid die door het Handvest wordt beschermd. Het Vlaamse decreet beperkt dan ook de uitoefening van het recht van gelovige joden en moslims om vrijelijk hun godsdienst te belijden, maar deze beperking is door het EU-recht toegestaan. De beperking is immers bij wet voorzien, focust op één aspect van de specifieke rituele daad van het slachten en is ingegeven ter bevordering van het dierenwelzijn, en is daarenboven evenredig. Met betrekking tot dit laatste punt geeft het Hof uitdrukkelijk mee dat uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens volgt dat *“wanneer er sprake is van beleidskwesties zoals de vraag hoe de staat zich verhoudt tot godsdiensten, waarover in een democratische staat redelijkerwijs diepgaande meningsverschillen kunnen bestaan, er bijzonder belang moet worden gehecht aan de rol van de nationale beleidsmakers”*. Lidstaten bezitten een ruime beoordelingsmarge bij gebrek aan consensus

op Unieniveau, echter, onder Europees toezicht, waarbij de Unie moet nagaan of de nationale maatregelen gerechtvaardigd en evenredig zijn. Hierbij kan volgens het Hof niet uit het oog worden verloren dat het dierenwelzijn een waarde is waaraan de hedendaagse democratische samenlevingen sinds enkele jaren steeds meer belang hechten, wat mede rechtvaardigt dat het Vlaamse decreet evenredig is.

Kortom, volgens het Hof verzekert het Vlaamse decreet het juiste evenwicht tussen de vrijheid van joodse en islamitische gelovigen om hun godsdienst te belijden en het dierenwelzijn. Advocaat-generaal Hogan had nochtans een andere visie bepleit.

Tot slot, geeft het Hof nog mee dat er geen sprake is van discriminatie omdat de Verordening voor de lidstaten de mogelijkheid voorziet om verplichte verdooving voor het doden van dieren bij rituele slachtingen in te voeren, terwijl deze mogelijkheid niet wordt voorzien voor het doden van dieren tijdens sportieve of culturele evenementen, de jacht en de visserij. De Verordening is immers niet van toepassing op sportieve of culturele evenementen omdat deze evenementen slechts leiden tot een marginale productie van vlees of dierlijke producten, die daarenboven economisch niet van belang is. Wat de jacht en de visserij betreft, zouden deze eenvoudigweg niet kunnen worden uitgeoefend bij voorafgaande bedwelming.

Gezondheidsbescherming – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	/	/

Consumentenbescherming

Arrest van het Hof van 16 juli 2020, Movic BV e.a., C-73/19 (België, rechtbank van koophandel te Antwerpen)

Movic BV, Events Belgium BV en Leisure Tickets & Activities International BV zijn drie vennootschappen naar Nederlands recht die in België via door hen beheerde websites toegangsbewijzen voor evenementen doorverkopen tegen een hogere dan de oorspronkelijke prijs, een praktijk die inbreuk uitmaakt op de bepalingen van de Belgische wet van 30 juli 2013 en het Wetboek Economisch Recht (hierna “WER”).

Bijgevolg dagvaarden de Belgische autoriteiten de vennootschappen voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen om de inbreuk te doen vaststellen en de staking van deze handelspraktijken te doen bevelen. Daarnaast verzoeken de Belgische overheidsinstanties om publicatie van het vonnis op kosten van die vennootschappen te bevelen. De drie betrokken vennootschappen werpen van hun kant een exceptie van internationale onbevoegdheid van de Belgische rechterlijke instanties op en voeren aan dat de Belgische overheidsinstanties krachtens hun overheidsbevoegdheid handelden, zodat hun vorderingen buiten de werkingssfeer vielen van verordening nr. 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna “verordening 1215/2012”).

De verwijzende rechter stelt daarom het Hof de vraag of een dergelijke “burgerlijke of handels-

zaak” in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening 2015/2012 en een in dergelijk rechtsgeding gewezen rechterlijke beslissing om die reden binnen het toepassingsgebied van deze verordening vallen.

Het Hof oordeelt dat om vast te stellen of een aangelegenheid al dan niet onder het begrip “burgerlijke en handelszaken” in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 en bijgevolg binnen de werkingssfeer van deze verordening valt, de rechtsbetrekking tussen de procespartijen en het voorwerp van het geschil moeten worden vastgesteld of, als alternatief, de grondslag en de nadere regels voor de geldendmaking van de vordering moeten worden onderzocht.

Nadat het Hof heeft herinnerd aan het voorwerp van de bij de verwijzende rechter ingediende vorderingen, besluit het Hof, **overeenkomstig het door de Belgische regering verdedigde standpunt**, dat artikel 1, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 aldus moet worden uitgelegd dat het begrip “burgerlijke en handelszaken” van deze bepaling ook slaat op een geding tussen overheidsinstanties van een lidstaat en in een andere lidstaat gevestigde handelaren in het kader waarvan die instanties primair vorderen om het bestaan vast te stellen van vermeend inbreukmakende, oneerlijke handelspraktijken en de staking ervan te bevelen, en accessoir vorderen om publicatiemaatregelen te bevelen en een dwangsom op te leggen.

EU is een Duits persoon die zich aanmeldt bij de datingsite Parship. Ze sluit een premium-

lidmaatschap af voor 1 jaar. Na 4 dagen beslist ze om haar lidmaatschap reeds op te zeggen. Parship betaalt een deel van het door EU betaalde bedrag terug, maar EU vordert al het geld terug dat ze aan Parship heeft betaald. Het Hof moest uitspraak doen over welke prijs er in aanmerking moet worden genomen wanneer reeds is begonnen met de uitvoering van de overeenkomst, maar wanneer de consument de overeenkomst nog tijdens de herroepingstermijn opzegt.

Artikel 14, lid 3 van Richtlijn 2011/83/UE betreffende consumentenrechten (hierna, “Richtlijn 2011/83/UE”) voorziet dat in dergelijk geval de consument de handelaar een bedrag moet betalen dat evenredig is aan hetgeen reeds is geleverd op het moment dat de consument de handelaar ervan in kennis heeft gesteld dat hij zijn herroepingsrecht uitoefent, vergeleken met de volledige uitvoering van de overeenkomst. Enkel ingeval een overeenkomst uitdrukkelijk bepaalt dat een of meerdere prestaties meteen bij de aanvang van de uitvoering van de overeenkomst volledig worden verstrekt, afzonderlijk en tegen een apart te betalen prijs, moet de totale

voor die prestaties in de overeenkomst vastgelegde prijs in aanmerking worden genomen om het aan de handelaar verschuldigde bedrag te berekenen volgens artikel 14, lid 3, van die richtlijn. **Ook de Belgische regering kwam tot dezelfde conclusie.**

Het Hof heeft ook uitspraak gedaan over de criteria die moeten worden gehanteerd bij de beoordeling of de totale prijs excessief is. Hierbij heeft het Hof, **net zoals de Belgische regering**, gesteld dat niet alleen rekening moet worden gehouden naar de prijs die de handelaar in dezelfde omstandigheden heeft aangerekend aan andere consumenten, maar ook naar de prijs van een gelijkwaardige dienst die wordt verstrekt door andere handelaren.

Tenslotte heeft het Hof ook geoordeeld dat een door een datingsite opgesteld persoonlijkheidsrapport niet onder de categorie van levering van “digitale inhoud” valt volgens artikel 16, onder m) van Richtlijn 2011/83/EU. Het Hof beklemtoont dat artikel 16 van Richtlijn 2011/83/EU, waarin de uitzonderingen op het herroepingsrecht staan beschreven, op een restrictieve manier moet worden toegepast. **De Belgische regering heeft zich hierover niet uitgedrukt.**

A.M. eigenaar van een schoonheids-

salon, heeft cosmetische producten van een Amerikaanse fabrikant gekocht bij E.M., de distributeur van die producten. Bij de handelsvertegenwoordiger van E.M. heeft ze ook een opleiding gevolgd over de producten die die laatste verkocht. Tijdens die opleiding kwam de etikettering van die producten aan bod en werden de eigenschappen van elk product toegelicht. A.M. heeft documentatie gekregen die in het Pools was opgesteld, maar ze werd er tegelijkertijd van in kennis gesteld dat het om Amerikaanse cosmetische producten ging waarvan de verpakking geen informatie in het Pools bevatte over de werking van de producten in kwestie, maar wel een symbool dat een hand

met een open boek voorstelde en dat verwees naar een catalogus waarin de informatie over die producten in het Pools was opgenomen.

Later heeft A.M. de overeenkomst inzake de verkoop van voornoemde producten beëindigd omdat de verkochte waar gebreken vertoonde. De verpakking bevatte namelijk geen informatie in het Pools over de functie van het product, waardoor het onmogelijk was dat product te identificeren en de werking ervan te kennen, omdat die kenmerken niet bleken uit de aanbiedingsvorm en omdat de wettelijk vereiste informatie in het Pools enkel was opgenomen in de catalogus, die niet met het product was verbonden.

De verwijzende rechter die de zaak moest behandelen, heeft het Hof vragen gesteld over de uitlegging van artikel 19, leden 1 en 2, van ver-

ordening 1223/2209 betreffende cosmetische producten. Ten eerste moest concreet worden vastgesteld welke aanduidingen de verpakking van cosmetische producten moet bevatten, meer bepaald enkel een verwijzing naar de wezenlijke functies (reinigen, verzorgen, beschermen, parfumeren, verfraaien,...) of ook een verwijzing naar specifiekere functies die het mogelijk maken de eigenschappen van het cosmetische product te identificeren. Ten tweede wou de rechter weten of die aanduidingen kunnen worden opgenomen in een bedrijfscatalogus die ook andere producten bevat, met gebruikmaking van het afgebeelde symbool op de verpakking.

Het Hof heeft geoordeeld en verklaard dat de aanduiding van de “functie van het cosmetische product” die op de recipiënt en op de verpakking van dat product moet zijn aangebracht, de consument duidelijk over het gebruik en de wijze van gebruik van dat product moet informeren, opdat de consument het product in kwestie veilig kan gebruiken zonder dat zijn gezondheid erdoor wordt geschaad. Het Hof is dan ook van oordeel

dat de aanduiding niet kan worden beperkt tot de doelstellingen die met het gebruik van het product in kwestie worden nagestreefd. Gelet op de kenmerken en de eigenschappen van het betreffende product en de verwachtingen van een normaal geïnformeerde, redelijk oplettende en omzichtige, gemiddelde consument staat het aan de verwijzende rechter de aard en de omvang vast te stellen van de informatie die uit dien hoofde op de recipiënt en op de verpakking van het product moet zijn aangebracht, opdat het kan worden gebruikt zonder dat het gevaar oplevert voor de volksgezondheid.

Bovendien is het Hof, **net als de Belgische regering**, van oordeel dat de informatie, die betrekking heeft op de bijzondere voorzorgen in verband met het gebruik, de functie en de ingrediënten van het cosmetische product, niet kan worden verstrekt in een bedrijfscatalogus waarnaar wordt verwezen met het in punt 1 van bijlage VII bij de verordening bedoelde symbool dat is aangebracht op de verpakking of de recipiënt van dat product.

Consumentenbescherming – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	/	/

Arrest van het Hof van 25 juni 2020, A e.a., C-24/19 (België, Raad voor Vergunningsbetwistingen)

In België is een geschil gerezen tussen omwonenden van een site voor de bouw van een windmolenpark en de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar over de afgifte door de instantie, waaronder deze ambtenaar ressorteert, van een stedenbouwkundige vergunning met het oog op de bouw en exploitatie van vijf windturbines. De verzoekers zijn van oordeel dat het besluit en de omzendbrief op basis waarvan de vergunning werd afgegeven, richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (hierna "richtlijn 2001/42/EG") schendt omdat er geen milieubeoordeling is verricht. Daarom verzoeken ze de vergunning nietig te verklaren. De persoon die de bestreden vergunning heeft afgegeven, is daarentegen van oordeel dat het besluit en de omzendbrief niet het voorwerp moeten uitmaken van een dergelijke beoordeling.

Het Hof wijst er in de eerste plaats op dat richtlijn 2001/42/EG betrekking heeft op de plannen en programma's en op de wijzigingen ervan, die door een instantie van een lidstaat werden uitgewerkt of goedgekeurd, voor zover ze "door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn voorgeschreven". Verder stelt het Hof de verplichting om een bepaald plan of programma aan een milieubeoordeling te onderwerpen afhankelijk van de voorwaarde dat het bedoelde plan of programma aanzienlijke milieueffecten kan hebben.

Gelet op de aan de orde zijnde situatie en **in tegenstelling tot het standpunt dat de Belgische rege-**

ring had verdedigd, is het Hof van oordeel dat een besluit en een omzendbrief die door de regering van een gefedereerde eenheid van een lidstaat zijn goedgekeurd en die beide verschillende bepalingen bevatten over de bouw en de exploitatie van windturbines, "plannen en programma's vormen die door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn voorgeschreven", ook al bestaat er geen verplichting tot goedkeuring van die maatregel. Voorts wijst het Hof erop dat de voorschriften van het besluit en van de omzendbrief die aan de orde zijn voor de bouw en de exploitatie van windturbines, voldoende belang en reikwijdte hebben om de voorwaarden te bepalen die van toepassing zijn op de afgifte van een vergunning voor de bouw en de exploitatie van een windturbinepark, gezien de onmiskenbare milieueffecten. Er had dus een milieubeoordeling moeten worden verricht.

Wat betreft het verzoek van de Belgische regering om in te stemmen met de tijdelijke handhaving van de gevolgen van deze handelingen en van de vergunning, is het Hof van oordeel dat de nationale rechter de gevolgen slechts mag handhaven indien het interne recht dat toestaat in het kader van het bij hem aanhangige geding en de nietigverklaring van de vergunning aanzienlijke gevolgen zou kunnen hebben voor de elektriciteitsvoorziening in België. Dat kan enkel worden toegestaan voor een periode die niet langer is dan strikt noodzakelijk om een einde te maken aan het onrechtmatige ontbreken van een milieubeoordeling, waarbij het aan de nationale rechter staat dat te beoordelen.

Leefmilieu – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	C-300/20 C-463/20 (Belgische zaak)	/

Landbouw en visserij

Landbouw en visserij– Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-830/19 (Belgische zaak)	C-726/20 (Belgische zaak)	C-162/21 (Belgische zaak)

Vervoer

Beschikking van het Hof van 7 mei 2020, Ryanair, C-687/19 (België, Hof van Beroep te Bergen)

Mevrouw PJ is met Ryanair van Barcelona naar Charleroi gevlogen. Tijdens die vlucht raakten twee bemanningsleden gewond door hevige turbulentie. Het vliegtuig werd naar Bordeaux omgeleid, zodat de twee gewonden konden worden verzorgd, waarna het met vijf uur vertraging in Charleroi is geland. Mevrouw PJ bevestigt dat ze erg geschrokken is en aan een posttraumatisch stresssyndroom lijdt dat haar ziek maakt en vorderde een veroordeling van Ryanair tot vergoeding van die schade. Ryanair betoogt dat er enerzijds geen schadevergoeding mogelijk is omdat er geen sprake is van een ongeval, en dat er anderzijds, in casu, geen lichamelijk letsel is in de zin van het Verdrag van Montreal van 28 mei 1999 tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer.

De aangezochte rechter heeft het Hof vragen gesteld over de uitlegging van verordening nr. 889/2002 houdende wijziging van verordening nr. 2027/97 betreffende de aansprakelijkheid van luchtvervoerders bij ongevallen enerzijds en van het Verdrag van Montreal anderzijds.

Aangezien de verwijzende rechter het Hof heeft meegedeeld dat de partijen afstand hadden gedaan van het bij hem aanhangige geding, heeft het Hof gesteld dat de verwijzende rechter zijn verzoek om een prejudiciële beslissing heeft ingetrokken, en heeft het Hof de zaak dus in het register van het Hof doorgehaald. Omdat de Belgische regering geen belang had bij de uitkomst van die procedure, heeft ze er niet aan deelgenomen.

VO is een vrachtwagenbestuurder die tijdens een wegcontrole door de Oostenrijkse autoriteiten een boete ontving omdat hij voor verschillende dagen voorafgaand aan de controle geen verklaring van zijn werkgever kon aantonen die was opgesteld volgens het bij besluit 2009/959 (tot vaststelling van een formulier in het kader van de sociale wetgeving met betrekking tot het wegvervoer, hierna “besluit 2009/959”)gevoegde formulier en die bevestigde dat hij op die betrokken dagen niet had gereden. VO heeft tegen deze boete beroep ingesteld. Het Hof moest zich uitspreken of deze rijvrije dagen onder het begrip bezigheden in de zin van artikel 34, lid 3, tweede alinea van verordening (EU) nr.165/2014 betreffende tachografen in het wegvervoer (hierna “verordening nr. 165/2014”) vallen en of het formulier in de bijlage bij besluit 2009/959 wel geldig is.

Volgens het Hof zou het niet coherent zijn om de verordening nr. 165/2014 zo te interpreteren dat het een nationale regeling verbiedt volgens welke een bestuurder zijn activiteiten moet aantonen met een door zijn werkgever afgegeven verklaring wanneer de automatische en handmatige registraties die normaliter in de digitale tachograaf van het voertuig moeten staan, ontbreken omdat de bestuurder zich niet bij zijn voertuig bevindt. Artikel 36, lid 3, van de verordening machtigt de controleautoriteiten van de lidstaten om als vervangend bewijsmiddel elk soort document te onderzoeken en op die manier de verschillende perioden van activi-

teit van de bestuurder te controleren indien die niet in de digitale tachograaf van het voertuig staan. Een tegenovergestelde uitlegging zou het immers niet alleen onmogelijk maken voor de controleautoriteiten van de lidstaten om de naleving te verzekeren van onder meer de rijtijden, onderbrekingen en rusttijden van de bestuurders, wanneer de digitale tachograaf de relevante gegevens niet heeft kunnen registreren, maar zou ook de deur kunnen openzetten voor gevallen waarin die gegevens met opzet niet worden geregistreerd. **De Belgische regering heeft een gelijkaardig standpunt verdedigd.**

Vervolgens heeft het Hof ook geoordeeld dat het bij besluit 2009/959 gevoegde formulier geldig is. Uit onder meer artikel 6, lid 5, van verordening (EG) nr. 561/2006 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer, blijkt dat de bestuurder alle perioden van beschikbaarheid, rusttijd en de tijd besteed aan andere werkzaamheden moet registreren. Deze registratieverplichting geldt volgens artikel 34, lid 3, eerste alinea, onder b) van verordening (EU) nr. 165/2014 ook voor de situatie waarin de bestuurder zich niet bij zijn voertuig bevindt. Bijgevolg is het Hof van mening dat aan de bestuurder kan worden gevraagd om de relevante inlichtingen, in geval van niet-registratie door de tachograaf, door middel van het formulier in de bijlage bij besluit 2009/959 aan de controleautoriteiten te verstrekken. Op die manier kunnen de autoriteiten nagaan of de bepalingen van de verordeningen worden nageleefd. **Het Hof volgt hiermee de zienswijze van de Belgische regering.**

Vervoer – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	C-353/20 (Belgische zaak) C-561/20 (Belgische zaak)	C-229/21 (Belgische zaak)

Gegevensbescherming

Arrest van het Hof van 16 juli 2020, Facebook Ireland en Schrems, C-311/18 (Ierland)

Naar aanleiding van het arrest-Schrems I (C-362/14) dient dhr. Schrems, Oostenrijks staatsburger en ingezetene, opnieuw een klacht in bij de Ierse Data Protection Commissioner (commissaris gegevensbescherming) tegen Facebook Ireland omdat de onderneming zijn persoonsgegevens doorgeeft aan Facebook Inc., die in de Verenigde Staten is gevestigd en deze ter beschikking stelt van de Amerikaanse overheidsinstanties. Hij verzoekt de commissaris om voor de toekomst de opschorting of het verbod van de doorgifte te gelasten. De commissaris maakt de zaak aanhangig bij de verwijzende rechter, opdat die het Hof vragen stelt over de uitlegging van richtlijn 95/46/EG betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (hierna "richtlijn 95/46/EG"), gelezen in het licht van het Handvest, alsook over de uitlegging en de geldigheid van besluit 2010/87/EU betreffende de modelcontractbepalingen voor de doorgifte van persoonsgegevens aan in derde landen gevestigde verwerkers (hierna "MCB-besluit") en van uitvoeringsbesluit 2016/1250 betreffende de gepastheid van de door het EU-VS-privacyschild geboden bescherming (hierna "privacyschildbesluit").

Zoals uiteengezet door de Belgische regering, stelt het Hof allereerst vast dat een doorgifte van persoonsgegevens voor commerciële doeleinden door een particuliere onderneming vanuit een lidstaat van de Unie naar een andere particuliere onderneming in een derde land, binnen het toepassingsgebied valt van verorde-

ning 2016/679 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (hierna "AVG") en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG. Dat de overheidsinstanties van het derde land de desbetreffende gegevens mogelijk verwerken voor doeleinden van nationale veiligheid, doet niets af aan de toepassing van de AVG. Wat betreft het vereiste beschermingsniveau voor een dergelijke doorgifte, oordeelt het Hof dat rekening moet worden gehouden met, enerzijds, de contractuele bepalingen die zijn overeengekomen tussen de in een lidstaat gevestigde gegevensexporteur en de in het derde land gevestigde marktdeelnemer die de doorgifte ontvangt en, anderzijds, met de organisatie van het rechtsstelsel van het derde land wanneer de overheden van dat land zich toegang verschaffen tot de doorgegeven gegevens, in het bijzonder de mogelijkheid van een doeltreffende rechtsbescherming. Op die manier moet het geboden beschermingsniveau voor dit soort doorgifte in grote lijnen overeenkomen met het beschermingsniveau dat binnen de Unie wordt gewaarborgd. Echter, **in tegenstelling tot het standpunt dat de Belgische regering had verdedigd,** oordeelt het Hof dat wanneer bij een doorgifte niet de vereiste beschermingswaarborgen kunnen worden geboden, de toezichthoudende autoriteit de doorgifte naar het derde land moet opschorten of verbieden, tenzij de Commissie op geldige wijze een adequaatheidsbesluit heeft vastgesteld.

Ten tweede oordeelt het Hof dat het MCB-besluit geldig is, omdat het voorziet in mechanismen die helpen te waken over de goede naleving van het beschermingsniveau dat het Europees recht oplegt. Met die mechanismen wordt het mogelijk de verplichting na te leven om doorgiften van persoonsgegevens op te schorten of te verbieden wanneer de modelbepalingen voor gegevensbescherming uit het MCB-besluit, op basis waarvan ze eigenlijk moeten gebeuren, niet worden nageleefd of onmogelijk kunnen worden nageleefd. **Dat was ook het standpunt van de Belgische regering.**

Tot slot verklaart het Hof het privacychildbesluit ongeldig. Wanneer de Amerikaanse overheidsinstanties, in het kader van hun surveillanciprogramma's, ten behoeve van de nationale veiligheid toegang hebben tot, of gebruikmaken van naar het Amerikaans grondgebied doorge-

geven persoonsgegevens, dan zijn die toegang en dat gebruik immers niet beperkt tot het strikt noodzakelijke. De afbakening van die toegang en dat gebruik biedt geen bescherming die in grote lijnen overeenkomt met de vereisten van het Unierecht, zoals het evenredigheidsbeginsel. Wanneer er vereisten zijn vastgesteld ten aanzien van de overheidsinstanties, dan kunnen de personen van wie de gegevens worden doorgegeven op geen enkele manier hun recht doen gelden voor de rechtbanken. Bovendien, anders dan wat de Commissie stelt in het privacychildbesluit, biedt het ombudsmanmechanisme, dat dat besluit instelt, geen garantie op een onafhankelijke beroepsgang die kan leiden tot bindende besluiten ten aanzien van de Amerikaanse overheidsinstanties en van hun inlichtingendiensten. **Over die kwestie had de Belgische regering zich niet uitgesproken.**

Arrest van 6 oktober 2020, La Quadrature du Net e.a.,
C-511/18, C-512/18 en C-520/18 (België, Grondwettelijk Hof)

In Frankrijk en in België werden nationale rechterlijke instanties aangezocht om de rechtmatigheid te onderzoeken van de wettelijke regelingen inzake de bewaring en de verwerking van gegevens van gebruikers van elektronische communicatiediensten, die met name de aanbieders van die diensten de verplichting opleggen om dergelijke gegevens te bewaren en aan de politie- en inlichtingendiensten door te geven, ten behoeve van de bescherming van de nationale veiligheid en de bestrijding van criminaliteit.

In België komen verscheidene verzoekers, waaronder de verschillende orden van de balies van het land en de Liga voor Mensenrechten, voor het Grondwettelijk Hof op tegen de wet van 26 mei 2016 vanwege de schending van verschillende grondrechten inzake de persoonlijke levenssfeer en de bescherming van persoonsgegevens. In de onderhavige zaak moet worden onderzocht of de voornoemde wet verenigbaar is met richtlijn 2002/58/EG betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (hierna "richtlijn 2002/58/EG"). Het Grondwettelijk Hof heeft het Hof bijgevolg verzocht om een prejudiciële beslissing.

In zijn arrest bevestigt het Hof ten eerste dat de nationale wettelijke regeling in kwestie wel binnen de werkingssfeer van het Unierecht valt, en van richtlijn 2002/58/EG in het bijzonder. Hoewel de bescherming van de nationale veiligheid volgens artikel 4, lid 2 VEU onder de bevoegdheid van de lidstaten valt en artikel 1, lid 3 van richtlijn 2002/58/EG de "activiteiten van de staat" op het gebied van bijvoorbeeld de openbare veiligheid en de staatsveiligheid uitdrukkelijk van de werkingssfeer ervan uitsluit, roept het Hof immers zijn rechtspraak in herinnering, overwegende dat activiteiten die particulieren zoals aanbieders van elektronische communicatiediensten uitvoeren, zelfs voor rekening van de autoriteiten, buiten die categorie vallen.

Vervolgens antwoordt het Hof ontkennend op de vraag of de verplichting tot algemene en ongedifferentieerde bewaring van verkeers- en locatiegegevens en tot doorgifte van die gegevens aan de autoriteiten, die rust op die aanbieders in het licht van de bestrijding van strafbare feiten in het algemeen of van de bescherming van de nationale veiligheid, in overeenstemming is met richtlijn 2002/58/EG, **in tegenstelling tot het standpunt dat de Belgische regering had verdedigd.** Het oordeelt dat de uitzondering op de principeverplichting tot waarborging van de ver-

trouwelijkheid van de persoonsgegevens waarin artikel 15 van richtlijn 2002/58/EG voorziet, niet de regel mag worden en dat de maatregelen die de lidstaten in dit verband hebben genomen, in overeenstemming moeten zijn met de algemene beginselen van het Unierecht zoals het evenredigheidsbeginsel en de grondrechten zoals gewaarborgd in het Handvest. De preventieve verplichtingen tot algemene en ongedifferentieerde bewaring en tot doorgifte van verkeers- en locatiegegevens die rust op de aanbieders, lijken dan ook een bijzonder ernstige inmenging in de grondrechten van de betrokkenen zonder dat hun gedrag verband houdt met het nagestreefde doel van de bedoelde wettelijke regelingen. Ook artikel 23 van verordening (EU) 2016/679 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG verzet zich tegen die maatregelen.

Toch meent het Hof dat in situaties waarin de betrokken lidstaat wordt geconfronteerd met een ernstige bedreiging van de nationale veiligheid die werkelijk, actueel of voorzienbaar is, richtlijn 2002/58/EG, gelezen in het licht van het Handvest, zich niet verzet tegen het opleggen van dergelijke verplichtingen. Die maatregelen mogen echter slechts worden opgelegd voor een periode die niet langer is dan strikt noodzakelijk en moeten effectief worden getoetst door een rechterlijke instantie of onafhankelijke bestuurlijke autoriteit om na te gaan of er inderdaad een dergelijke bedreiging bestaat, en of is voldaan aan de voorwaarden en waarborgen waarin moet worden voorzien. Dezelfde voorwaarden gelden voor de maatregelen die voorzien in de geautomatiseerde verwerking van verkeers- en locatiegegevens van alle gebruikers van elektronische communicatiemiddelen.

Bovendien is het Hof van oordeel dat de wettelijke maatregelen die voorzien in een gerichte bewaring van verkeers- en locatiegegevens, die op basis van objectieve en niet-discriminerende factoren wordt afgebakend aan de hand van categorieën betrokken personen of aan de hand van een geografisch criterium, voor een periode die niet langer is dan strikt noodzakelijk, geen inbreuk maken op richtlijn 2002/58/EG.

Het Hof is evenzeer van oordeel dat de richtlijn zich niet verzet tegen maatregelen die voorzien in een algemene en ongedifferentieerde bewaring van de aan de bron van een communicatie toegewezen IP-adressen, op voorwaarde dat de bewaartermijn niet langer is dan strikt noodzake-

lijk. De maatregelen die voorzien in een gerichte bewaring van gegevens inzake de burgerlijke identiteit van de gebruikers van elektronische communicatiemiddelen worden ook geacht te voldoen aan de richtlijn, en dat onder dezelfde voorwaarden, maar zonder beperking in de tijd.

Het Hof benadrukt nog dat de richtlijn zich niet verzet tegen een wettelijke maatregel die voorziet in een spoedbewaring van de gegevens waar de dienstenaanbieders over beschikken, en indien nodig ook in een bewaring van die gegevens na het verstrijken van de wettelijke bewaartermijnen van die gegevens om ernstige strafbare feiten of verstoringen van de nationale veiligheid op te helderen, en dat wanneer die feiten of verstoringen reeds werden vastgesteld of wanneer er een redelijk vermoeden bestaat dat dergelijke feiten zijn gepleegd.

Ten slotte oordeelt het Hof dat richtlijn 2002/58/EG het alleen mogelijk maakt nationale maatregelen te nemen om aanbieders van elektronische communicatiediensten te verplichten verkeers- en locatiegegevens in real time op te vragen als die opvraging wordt toegepast met betrekking tot personen ten aanzien van wie er een geldige reden is om te vermoeden dat zij op de een of andere manier betrokken zijn bij terroristische activiteiten. Bovendien moeten die maatregelen worden onderworpen aan een voorafgaande toetsing door een rechterlijke instantie of door een onafhankelijke bestuurlijke autoriteit, om ervoor te zorgen dat een dergelijke opvraging slechts wordt toegestaan binnen de grenzen van het strikt noodzakelijke.

Op de vraag van het Grondwettelijk Hof inzake de handhaving van de gevolgen van een met het Unierecht strijdige wettelijke regeling antwoordt het Hof weer ontkennend. Het voegt er evenwel aan toe dat, ook al vallen de aanvaarding en de beoordeling van door middel van een met het Unierecht strijdige gegevensbewaring verkregen bewijzen, bij de huidige stand van het Unierecht, uitsluitend onder het nationale recht, richtlijn 2002/58/EG, uitgelegd in het licht van het doeltreffendheidsbeginsel, vereist dat de nationale strafrechter bewijzen die door middel van een met het Unierecht onverenigbare bewaring zijn verkregen, buiten beschouwing laat indien de personen die van strafbare handelingen worden verdacht, niet in de gelegenheid zijn om hun standpunt over die bewijzen doeltreffend te bepalen. **Op die vraag had de Belgische regering bevestigend geantwoord.**

Nadat aan het licht is gekomen dat de Britse inlichtingendiensten in bulk persoonsgegevens hebben verzameld en gebruikt, vraagt Privacy International, een ngo die ijvert voor de bescherming van het recht op privacy van burgers, aan de rechter in het Verenigd Koninkrijk om de rechtmatigheid van die praktijken te toetsen aan zowel het Engelse recht als aan het Unierecht.

De desbetreffende gegevens, die op allerlei manieren werden verkregen, bestrijken een uiterst breed spectrum (biografische gegevens, gegevens over reizen, communicatiegegevens, gevoelige gegevens, inhoud die onder het beroepsgeheim valt, financiële of zakelijke informatie, journalistiek materiaal,...) om de inlichtingendiensten in staat te stellen, na kruiscontrole of automatische verwerking, eventuele bedreigingen voor de nationale veiligheid aan het licht te brengen. De verwijzende rechter vraagt zich in wezen af of die praktijken verenigbaar zijn met het Unierecht, voor zover dat van toepassing is, en meer bepaald de verplichting voor de aanbieders van elektronische communicatiediensten, om de inlichtingendiensten op eenvoudig verzoek bulkcommunicatiegegevens te verstrekken.

Op de vraag of dat soort maatregelen om de nationale veiligheid te waarborgen onder het Unierecht vallen, antwoordt het Hof bevestigend, **in tegenstelling tot het standpunt dat de Belgische regering verdedigde**. Ook al stelt artikel 4, tweede lid VWEU dat de nationale veiligheid uitsluitend tot de bevoegdheid van de lidstaten behoort, artikel 1, derde lid van richtlijn 2002/58/EG betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (hierna "richtlijn 2002/58/EG") sluit van zijn werkingssfeer enkel de specifieke activiteiten van de staten uit, waaronder die met betrekking tot de openbare veiligheid en staatsveiligheid. Die hebben niets vandoen met de gebieden waarop particulieren activiteiten ontplooiën. Aangezien artikel 3 van richtlijn 2002/58/EG stelt dat de richtlijn van toepassing is op de verwerking van

persoonsgegevens in verband met de levering van elektronische communicatiediensten, neemt het Hof aan dat die bepaling de activiteiten van de aanbieders van dergelijke diensten regelt.

Bovendien, zelfs al kunnen de lidstaten op grond van artikel 15 van richtlijn 2002/58/EG maatregelen treffen ter beperking van de rechten en plichten die in de richtlijn zijn bedoeld, vooronderstelt die bepaling dat de bedoelde nationale maatregelen binnen de toepassings sfeer van richtlijn 2002/58/EG vallen. Omdat het Hof van oordeel is dat zowel de nationale maatregelen die aanbieders van elektronische communicatiediensten verplichten om persoonsgegevens te verzamelen als de maatregelen die hun verplichtingen opleggen met betrekking tot de toegang tot die gegevens, binnen de werkingssfeer van richtlijn 2002/58/EG vallen, kunnen die laatste niet worden gelijkgesteld met de specifieke activiteiten van staten die artikel 1, derde lid van de genoemde richtlijn uitsluit.

Aangaande de vraag of de aan de orde zijnde regeling verenigbaar is met het Unierecht, met inbegrip van het Handvest, is het Hof van oordeel dat dat in casu niet het geval is. De lidstaten kunnen op grond van artikel 15, eerste lid van richtlijn 2002/58/EG de reikwijdte van de rechten en plichten met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens inderdaad beperken, aan de hand van wettelijke maatregelen ter bescherming van de nationale veiligheid, maar een dergelijke afwijking moet een uitzondering blijven. Dat betekent dat die maatregelen zowel het evenredigheidsbeginsel als de grondrechten uit het Handvest moeten eerbiedigen.

Een nationale regeling die aanbieders van elektronische communicatiediensten verplicht om aan de inlichtingendiensten alle verkeers- en locatiegegevens algemeen en ongedifferentieerd door te zenden, voor doeleinden van nationale veiligheid, overschrijdt de grenzen van het strikt noodzakelijke en voldoet dus niet aan die vereisten.

De Belgische regering verdedigde een tegengesteld standpunt.

Gegevensbescherming – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-817/19 (Belgische zaak)	C-148, 149 en 150/20 C-175/20 C-215 en 220/20	C-129/21 (Belgische zaak)

Intellectuele eigendom

Arrest van het Hof van 11 juni 2020, Brompton, C-833/18 (België, Ondernemingsrechtbank te Luik)

En november 2017 stellen de vennootschap Brompton en SI, uitvinder van de Brompton-fiets met 3 standen, een vordering in wegens inbreuk op het auteursrecht tegen de firma Get2Get over de fiets Chedech die laatstgenoemde in de handel brengt en die sterk gelijkt op de Brompton-fiets. Get2Get is van oordeel dat de fiets niet is beschermd door het auteursrecht, maar enkel onder een octrooi, dat afgelopen is omdat de verschijningsvorm noodzakelijk is voor het bereiken van een technisch resultaat.

In antwoord op een prejudiciële vraag van de verwijzende rechter die wenst te vernemen of de bescherming van het auteursrecht zoals vastgelegd in richtlijn 2001/29/EG betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij op deze situatie van toepassing is, oordeelt het Hof dat dat wel degelijk het geval is, al is de verschijningsvorm van de betrokken fiets, ten minste ten dele, noodzakelijk voor het verkrijgen van een technisch resultaat en voor zover het product oorspronkelijk is. In dat verband herinnert het

Hof eraan, **net zoals de Belgische regering had geopperd**, dat om een voorwerp als oorspronkelijk te kunnen beschouwen, het nodig is dat de auteur via de vorm uitdrukking heeft gegeven aan zijn creatieve vrijheid die zijn persoonlijkheid weerspiegelt. Het Hof beslist dat het aan de verwijzende rechter staat om te beoordelen of de betrokken fiets een oorspronkelijk werk vormt, rekening houdend met alle relevante elementen van de zaak. **In tegenstelling tot de Belgische regering** oordeelt het Hof met name dat het bestaan van andere mogelijke verschijningsvormen waarmee hetzelfde technische resultaat kan worden bereikt, niet doorslaggevend is om een voorwerp als oorspronkelijk te kunnen beschouwen en dat de wil van de vermeende inbreukmaker niet relevant is in het kader van die beoordeling. Ten slotte is het Hof van oordeel dat het bestaan van een vervallen octrooi of de doeltreffendheid van de verschijningsvorm om het technische resultaat te bereiken, nuttig kan zijn als deze elementen informatie bevatten over de overwegingen die de auteur bij de keuze van de verschijningsvorm van het betrokken product heeft gemaakt.

Intellectuele eigendom – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	C-13/20 (Belgische zaak) C-253&254/20 (Belgische zaken)	C-184/21 (Belgische zaak)

Telecommunicatie

Arrest van het Hof van 5 maart 2020, Viasat, C-100/19 (België, Hof van Beroep van Brussel)

Het bedrijf Inmarsat is door de Commissie geselecteerd als exploitant van mobiele satellietdiensten op basis van beschikking 626/2008 inzake de selectie en machtiging van systemen die mobiele satellietdiensten leveren (hierna “MSS-beschikking”). Na afloop van deze selectie verleent het Belgisch instituut voor postdiensten en telecommunicatie (hierna “BIPT”) aan bedoeld bedrijf gebruiksrechten voor complementaire grondcomponenten (hierna “CGC”) van mobiele satellietssystemen met het oog op de oprichting van een Europees luchtvaartnetwerk. Een concurrent, Viasat, dient tegen de machtiging een beroep tot nietigverklaring in bij het Hof van Beroep van Brussel en voert hierbij aan dat Inmarsat niet voldoet aan de dekkingverplichting zoals vervat in de MSS-beschikking. Deze verplichting is evenwel een voorwaarde voor het verkrijgen van een machtiging om het radiospectrum te gebruiken.

In het kader van deze procedure stelt de verwijzende rechter het Hof de vraag of de MSS-beschikking aldus moet worden uitgelegd dat ingeval een geselecteerde exploitant een in het kader van zijn aanvraag gedane toezegging niet is nagekomen, de bevoegde instanties van de lidstaat de nodige machtiging voor de levering van CGC van mobiele satellietssystemen moeten, of ten minste, mogen weigeren.

Om te beginnen stelt het Hof vast dat de MSS-beschikking een gemeenschappelijke procedure voor de selectie van exploitanten instelt op basis waarvan Inmarsat werd gekozen. Het Hof verduidelijkt vervolgens dat de MSS-beschikking de verlening van de voor de levering van CGC van mobiele satellietssystemen benodigde machtiging afhankelijk stelt van twee voorwaarden, met name: (i) de exploitant die om de machtiging verzoekt, is een geselecteerde aanvrager en (ii) die exploitant is gemachtigd om het radiospectrum te gebruiken overeenkomstig de MSS-beschikking (alhoewel niet is voldaan aan de dekkingverplichting die voor de verlening van de machtiging nodig is). Het Hof merkt op dat uit het dossier blijkt dat de twee vermelde voorwaarden door Inmarsat zijn vervuld.

Overeenkomstig het standpunt van België besluit het Hof dat een voor de levering van CGC van mobiele satellietssystemen benodigde machtiging niet kan worden geweigerd wegens het feit dat de exploitant de bij zijn aanvraag gedane dekkingstoezegging niet is nagekomen, aangezien dit geen voorwaarde is voor het verlenen van bedoelde machtiging.

Beschikking van 8 oktober 2020, Viasat UK en Viasat,
C-417/20 (België, Franstalige rechtbank van eerste aanleg van Brussel)

Viasat en Inmarsat zijn vennootschappen die actief zijn in de satellietcommunicatiesector. Naar aanleiding van een kennisgeving van Inmarsat aan het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie (hierna "BIPT") neemt dit laatste een besluit waarmee het de zes grondstations voor luchtgrondstations toestaat die Inmarsat heeft aangeboden als "complementaire grondcomponenten" in de zin van artikel 2, lid 2, b) van besluit nr. 2008/626/EG betreffende de selectie en machtiging van systemen die mobiele satellietdiensten (MSS) leveren (hierna "MSS-besluit"). Viasat heeft tegen beslissingen van het BIPT meerdere beroepen aanhangig gemaakt bij het Belgische marktenhof dat de zaak aanhangig maakt bij het Hof en het de vraag stelt of de bevoegde autoriteiten van lidstaten aan een geselecteerde exploitant die geen mobiele satellietdiensten via een mobiel satellietstelsel zou hebben geleverd, machtigingen moeten weigeren om complementaire grondcomponenten op te stellen op grond dat die exploitant zijn toezegging niet zou zijn nage-

komen die hij tijdens zijn kandidaatstelling had gedaan. De aanhangige zaak werd ingeschreven op de rol onder het nummer C-100/19.

Er wordt vervolgens een geschil aanhangig gemaakt bij de Franstalige rechtbank van eerste aanleg van Brussel dat alleen tot doel heeft de gevolgen te bepalen van de overschrijding, door Inmarsat, van de in de MSS-besluit bepaalde vervaldag van de dekkingsverplichting. Die rechtbank stelt vervolgens het Hof de vraag of de exploitant nog het recht heeft om de radiofrequenties te gebruiken die hem zijn toegewezen op basis van het selectiebesluit, als de voorwaarden van dat besluit niet zijn nageleefd. Inmarsat, van haar kant, verzoekt het Hof om de procedure op te schorten tot er over het arrest in de zaak C-100/19 uitspraak is gedaan.

Naar aanleiding van het besluit van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg van Brussel om zijn prejudiciële vraag in te trekken, doet het Hof bij beschikking uitspraak en gelast het de doorhaling van deze zaak.

Telecommunicatie – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	/	/

Arrest van het Hof van 26 maart 2020, ISS Facility Services, C-344/18 (België, Arbeidshof Gent)

In deze zaak stelde het Arbeidshof Gent het Hof een aantal vragen over het behoud van de rechten van werknemers in het geval van de overname van een onderneming, in het bijzonder over de interpretatie van artikel 3, lid 1 van Richtlijn 2001/23/EG inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen. Dit artikel stelt dat er in geval van verandering van ondernemer voorzieningen nodig zijn om de werknemers bij te beschermen. **België kwam in deze zaak niet tussen aangezien het antwoord van het Hof geen rechtstreekse gevolgen heeft voor de Belgische wetgeving.**

Het Hof oordeelde dat bij de overname van een onderneming dit artikel zo moet worden uitgelegd dat de uit een arbeidsovereenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen overgaan op ieder van de verkrijgers naar verhouding van de door de betrokken werknemer verrichte werkzaamheden. Dit kan echter wel enkel indien de splitsing van de arbeidsovereenkomst mogelijk is, dit geen verslechtering van de arbeidsvoorwaarden meebrengt, en dit geen afbreuk doet de rechten van de werknemers. Indien een dergelijke splitsing niet mogelijk is of indien er hierdoor afbreuk zou worden gedaan aan de rechten van die werknemer, dan moet de arbeidsovereenkomst worden geacht te zijn verbroken door toedoen van de verkrijgers.

Sociaal recht – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	C-104/20 (Belgische zaak) C-265/20 (Belgische zaak) C-283/20 (Belgische zaak) C-344/20 (Belgische zaak) C-413/20 (Belgische zaak) C-485/20 (Belgische zaak)	/

Sociale zekerheid – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-784/19	/	/

BEROEPEN WEGENS NIET-NAKOMING

Arrest van het Hof van 27 februari 2020, Commissie tegen België, C-384/18

De Europese Commissie bracht België voor het Hof omdat ze van oordeel was dat België het EU-recht had geschonden door te verbieden dat boekhouders ook verzekeringsmakelaar, verzekeringsagent of vastgoedmakelaar kunnen zijn, of bank- en financiële dienstverleningen verrichten, of landbouw-, ambachts- en handelsactiviteiten.

Het Hof gaf de Europese Commissie gelijk. Het stelde ten eerste dat België door deze regelgeving artikel 25 van Richtlijn 2006/123/EG betreffende diensten op de interne markt (hierna "Richtlijn 2006/123/EG") schond. Dit artikel bepaalt in lid 1 dat het uitoefenen van verschillende activiteiten door dienstverrichters in beginsel niet mag worden beperkt. Echter, overeenkomstig artikel 25, lid 1, tweede alinea, onder a) mogen er alsnog voorwaarden worden opgelegd voor zover deze zijn gerechtvaardigd om de naleving van de beroeps- en gedragsregels te waarborgen. België had deze laatste bepaling ingeroepen ter verdediging van het verbod om het beroep van boekhouder te combineren met verzekeringsmakelaar, verzekeringsagent of vastgoedmakelaar, of met bank- en financiële dienstverrichtingen. Het verdedigde dat dit verbod noodzakelijk is om de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de boekhouders te waarborgen. Niettemin oordeelde het Hof dat België onvoldoende bewijs had aangevoerd om dit betoog te onderbouwen.

Ook het verbod om het beroep van boekhouder te combineren met landbouw-, ambachts- en handelsactiviteiten kon volgens het Hof niet worden gerechtvaardigd op basis van dit artikel. België had zich nog verdedigd door te stellen dat er van dit cumulverbod kon worden afgeweken indien de beroepskamers daartoe toestemming gaven. Volgens het Hof voorziet artikel 25, lid 1, tweede alinea, onder a), van Richtlijn 2006/123/EG echter niet in de mogelijkheid om de voorwaarde te stellen – zoals door de beroepskamers wordt gevraagd – dat de landbouw-, ambachts- en handelsactiviteiten bijkomstig zijn. Daarenboven kan het argument dat de beroepskamers in de praktijk steeds toestemming geven om af te wijken van dit verbod niet worden aanvaard aangezien de beroepskamers duidelijk beschikken over een ruime beoordelingsvrijheid.

Tot slot stelde het Hof dat de Belgische regelgeving ook strijdig is met artikel 49 VWEU (vrij verkeer van vestiging) aangezien duidelijk blijkt dat de boekhouders uit de andere lidstaten worden belet om zich in België te vestigen. België had dezelfde verdediging aangevoerd als deze met betrekking tot Richtlijn 2006/123/EG waardoor het Hof hier tot hetzelfde besluit kwam, namelijk de beperking op het vrij verkeer kan niet worden gerechtvaardigd.

Arrest van het Hof van 12 november 2020, Commissie tegen België, C-842/19

De Belgische wetgeving inzake de raming van de inkomsten uit onroerende goederen die niet worden verhuurd, dan wel worden verhuurd aan ofwel natuurlijke personen die de betrokken goederen niet voor hun beroep gebruiken, ofwel rechtspersonen die de goederen ter beschikking stellen van natuurlijke personen voor particuliere doeleinden, bevat verschillende voorschriften om het belastbaar inkomen te bepalen, al naargelang het onroerend goed in België (kadastraal inkomen) of in een andere staat (huurwaarde) is gelegen.

De problematiek is niet nieuw, want daarover werd al een prejudiciële vraag gesteld in zaak C-489/13, waarin het Hof in een arrest van 11 september 2014 had geoordeeld dat het systeem onverenigbaar is met het Europees recht.

Naar aanleiding van die prejudiciële procedure had de Commissie een beroep wegens niet-nakoming ingediend dat tot het arrest C-110/17 heeft geleid, waarin het Hof – overeenkomstig het standpunt van de Commissie – had geoordeeld dat een dergelijke reglementering in strijd is met het vrije kapitaalverkeer wegens het ver-

schil in behandeling ten nadele van Belgische ingezetenen die eigenaar zijn van onroerende goederen die in andere lidstaten van de Unie of de EER dan België zijn gelegen. **De Belgische regering, van haar kant, betwistte niet dat de kadastrale waarde van een in België gelegen onroerend goed minder bedraagt** dan de werkelijke huur of de reële huurwaarde van dat goed, **maar voerde de circulaire AAFisc nr. 22/2016 (nr. Ci.704.681) van 29 juni 2016 aan** op basis waarvan de belastingplichtige het door een buitenlandse overheid vastgestelde of uitdrukkelijk goedgekeurde fictieve inkomen – ook al bedraagt het minder dan het kadastraal inkomen van een vergelijkbaar onroerend goed

dat in België is gelegen – voor dat onroerend goed als huurwaarde in aanmerking kan nemen.

Omdat de wetgeving na het arrest in zaak C-110/17 niet werd gewijzigd en het arrest dus niet werd uitgevoerd, heeft de Commissie het Hof opnieuw verzocht de Belgische staat te veroordelen tot betaling van een dagelijkse dwangsom en een forfaitaire som. Na die procedure heeft het Hof het huidige arrest gewezen dat de veroordeling van de Belgische staat tot betaling van een dagelijkse dwangsom van 7.500 € en een forfaitaire som van 2.000.000 € bevestigt omdat hij zijn verplichtingen krachtens artikel 260, lid 1 VWEU niet was nagekomen.

Arrest van het Hof van 3 december 2020, Commissie tegen België, C-767/19

De Europese Commissie bracht België voor het Hof omdat ze van oordeel is dat België een aantal artikelen van Richtlijn 2009/72/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit (namelijk de artikelen 9, lid 1, a); 37, lid 4, a) en b); 37, lid 6, a), b) en c); 37, lid 10) (hierna “Richtlijn 2003/54/EG”) en van Richtlijn 2009/73/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas (namelijk de artikelen 9, lid 1, a); 41, lid 4, a) en b); 41, lid 6, a), b) en c); 41, lid 10) (hierna “Richtlijn 2009/73/EG”) op gebrekkige wijze heeft omgezet.

Deze Richtlijnen bevatten bepalingen betreffende de effectieve scheiding tussen, enerzijds, het beheer van de elektriciteits- en gastransmissiesystemen en, anderzijds, de leverings- en productieactiviteiten, teneinde discriminatie bij de exploitatie van de netten te vermijden. Zij voorzien ook in de oprichting van onafhankelijke nationale regulerende instanties.

In de loop van het geding trok de Europese Commissie de eis met betrekking tot artikel 37, lid 10 van Richtlijn 2009/72/EG en artikel 41, lid 10 van Richtlijn 2009/73/EG in. **Op 3 december 2020 gaf het Hof de Europese Commissie voor de overige punten gelijk.**

Zo is het Hof van oordeel dat het Belgische recht op basis van deze Richtlijnen moet voorzien dat de beheerder van het transportnetwerk, in casu de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (hierna “CREG”), eigenaar moet zijn van het totale netwerk.

Verder meent het Hof dat het aan de CREG, en niet aan de Dienst voor de Mededinging van de FOD Economie en de Belgische Mededingingsautoriteit, is om bindende maatregelen te nemen die de feitelijke concurrentie op de markt bevorderen.

Bovendien moet de CREG niet alleen bindende besluiten kunnen nemen die betrekking hebben op reeds bestaande verplichtingen, maar ook volledig nieuwe besluiten.

Tot slot vormt ook het feit dat de CREG niet beschikt over de exclusieve bevoegdheid om de voorwaarden te stellen voor aansluiting op en toegang tot de nationale netwerken een probleem, aangezien de Richtlijnen dit voorschrijven.

Beroepen wegens niet-nakoming – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
/	/	C-60/21

BEROEPEN TOT NIETIGVERKLARING

Beschikking van het Gerecht van 6 oktober 2020, Sharpston / Raad en Conferentie van vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten, T-180/20

Naar aanleiding van de terugtrekkingsprocedure die het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (hierna “Verenigd Koninkrijk”) op grond van artikel 50 VWEU heeft ingesteld, heeft de Conferentie van vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten (hierna “de Conferentie”) op 29 januari 2020 een verklaring vastgesteld over de gevolgen van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de EU voor de advocaten-generaal bij het HJEU (hierna “de verklaring”). Die verklaring bepaalt dat de verdragen niet meer van toepassing zullen zijn op het Verenigd Koninkrijk met ingang van de datum van de inwerkingtreding van het terugtrekkingsakkoord (namelijk op 31 januari 2020). In die verklaring is ook nader aangegeven dat de lopende ambtstermijnen van in verband met het Unielidmaatschap van het Verenigd Koninkrijk voorgedragen, benoemde of gekozen leden van instellingen, organen en instanties van de Unie dus zullen verstrijken op de terugtrekkingsdatum.

Mevrouw Sharpston, advocaat-generaal aan het Hof, werd op voordracht van de regering van het Verenigd Koninkrijk aangesteld voor een mandaat dat tot 6 oktober 2021 loopt. Bij het Gerecht heeft mevrouw Sharpston een beroep tot toetsing van de wettigheid en tot gedeeltelijke nietigverklaring van de verklaring ingesteld. Dat beroep is enerzijds tegen de Raad gericht en anderzijds tegen de Conferentie. Mevrouw Sharpston heeft vier middelen aangevoerd die zijn ontleend aan respectievelijk de onbevoegdheid van de Conferentie om de bestreden verklaring vast te stellen, de schending van wezenlijke

vormvoorschriften, de schending van de Verdragen en van de uitvoeringsregeling daarvan, en een misbruik van bevoegdheid.

De Belgische regering heeft als lid van de Conferentie aan de procedure deelgenomen.

De Raad en de Conferentie hebben, van hun kant, de niet-ontvankelijkheid van het beroep aangevoerd: (i) de Raad heeft allereerst gesteld dat hij de bestreden verklaring niet heeft opgesteld, (ii) vervolgens hebben de Raad en de Conferentie aangevoerd dat het Gerecht niet bevoegd is om een beroep tegen de bestreden verklaring te behandelen, omdat ze niet door een orgaan van de Unie is vastgesteld, maar door de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten van de Unie, die niet als leden van de Raad of van de Europese Raad hebben gehandeld, maar, op intergouvernementeel gebied, als vertegenwoordigers van regeringen der lidstaten van de Unie, wier handelingen buiten het wettigheidstoezicht van de rechter van de Europese Unie vallen, en (iii) uiteindelijk hebben de Raad en de Conferentie gesteld dat de bestreden verklaring geen handeling is die het voorwerp kan zijn van een beroep tot nietigverklaring krachtens artikel 263 VWEU, omdat ze als louter politieke verklaring een collectieve uitleggingshandeling vormt die binnen de rechtsorde van de Unie geen rechtsgevolgen tot stand brengt of beoogt tot stand te brengen.

Zonder op de grond van het dossier in te gaan, volgde het Gerecht de argumenten van de Raad en de Conferentie, en verklaarde het Gerecht het beroep niet-ontvankelijk.

Beroepen tot nietigverklaring – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2018	2020	2021
T-734/18R	T-151/20 T-364/20 T-647/20	T-14/21 T-163/21

TUSSENKOMSTEN IN DIRECTE ZAKEN

Arrest van het Hof van 16 juli 2020, Commissie/Roemenië, C-549/18

In deze zaak verzoekt de Commissie het Hof om Roemenië te veroordelen tot betaling van een dagelijkse dwangsom en een forfaitaire som omdat het land zijn verplichting tot omzetting niet is nagekomen, of alleszins zijn verplichting tot mededeling van alle maatregelen tot omzetting van richtlijn 2015/849/EU inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering (hierna “richtlijn 2015/849/EU”) heeft verzaakt. België en andere lidstaten hebben een memorie in interventie ingediend om het Roemeense standpunt bij te treden. Nadat de Commissie had vastgesteld dat Roemenië de richtlijn wel degelijk volledig heeft omgezet, heeft ze haar beroep deels ingetrokken, maar wel het verzoek om veroordeling tot betaling van een dwangsom bevestigd.

In dit verband volgt het Hof het standpunt van de Commissie en stelt het vast dat Roemenië zijn verplichtingen heeft verzaakt door niet binnen de in richtlijn 2015/849/EU gestelde termijn de maatregelen tot omzetting van die richtlijn mee te delen aan de Commissie.

Allereerst oordeelt het Hof, in tegenstelling tot wat Roemenië betoogde, dat er sprake is van niet-nakoming krachtens artikel 258 VWEU aangezien er geen specifieke maatregelen werden vastgesteld die kunnen worden beschouwd als een positieve handeling tot omzetting van richtlijn 2015/849/EU. Die niet-nakoming wordt beoordeeld op basis van de situatie waarin de lidstaat zich bevindt aan het einde van de in het met redenen omklede advies gestelde termijn.

Ten tweede, oordeelt het Hof, **in tegenstelling tot het standpunt dat het Koninkrijk België verdedigde**, dat de bepaling van artikel 260, lid 3, VWEU, op onderhavige zaak van toepassing is onder voorwaarden die niet restrictiever kunnen zijn dan die uit artikel 258 VWEU (waaraan ze accessoir is). Om de effectieve toepassing van het Unierecht te waarborgen, beschikt de Commissie over een discretionaire bevoegdheid en moet ze haar verzoek om een geldelijke sanctie niet per geval motiveren. Ze moet enkel de aard en het bedrag van de gevorderde geldelijke sanctie motiveren, waarbij het Hof de vrijheid behoudt om te beoordelen of er sprake is van niet-nakoming en om een aangepaste sanctie op te leggen op basis van het voorstel van de Commissie.

Ten derde, gelet op het doel van artikel 260, lid 3, VWEU om de procedure voor het opleggen van geldelijke sancties te verlichten en te versnellen, veroordeelt het Hof Roemenië tot de betaling van een forfaitaire som van 3 000 000 euro om de herhaling van vergelijkbare inbreuken te voorkomen. Het verwerpt met andere woorden het argument waarmee Roemenië stelt dat het opleggen van een forfaitaire som onevenredig is, aangezien de niet-nakoming, die weliswaar een hele tijd heeft voortgeduurd, beëindigd was op het moment van het onderzoek van de feiten. Het bedrag van de gevorderde forfaitaire som is gebaseerd op 1) de ernst van de inbreuk (waar interne moeilijkheden bij de omzettingen van de richtlijn niets aan kunnen afdoen); 2) de duur van de inbreuk (berekend vanaf de datum van het verstrijken van de omzettingstermijn zoals vastgelegd in de desbetreffende richtlijn tot de datum waarop het Hof de feiten beoordeelt); 3) de financiële draagkracht van de betrokken lidstaat (op basis van het bbp).

Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
C-213/19	C-24/20	C-156/21
C-743/19	C-161/20	C-157/21
C-791/19		C-204/21

HOGERE VOORZIENINGEN

Hogere voorzieningen – Aanhangige zaken waarbij België is betrokken

2019	2020	2021
C-337/19P C-872/19P	/	/

ADVIEZEN

Adviezen – Aanhangige zaken waarin België tussenkomt

2019	2020	2021
A-1/19	A-1/20	/

HET JAAR IN CIJFERS

Dit deel geeft een statistisch overzicht van het optreden van België in 2020 voor de Europese rechterlijke instanties en het EVA-Hof.

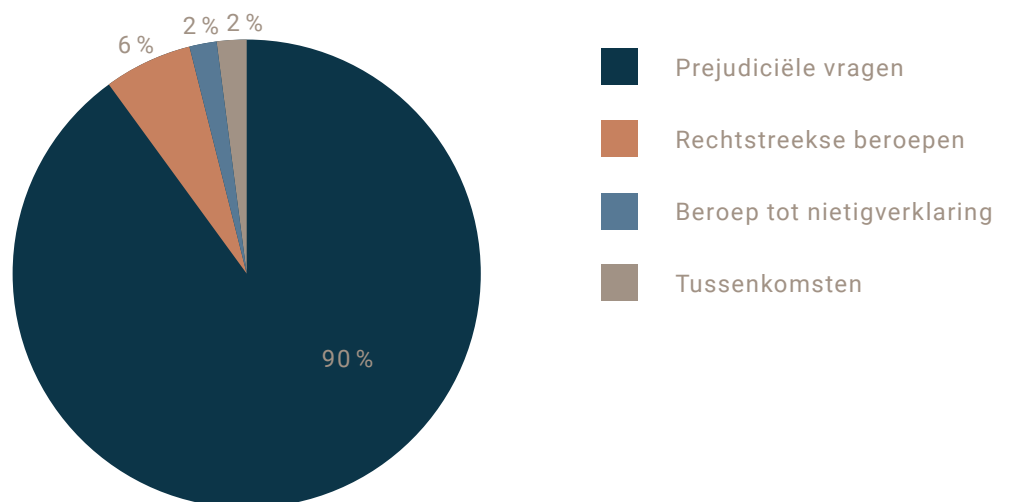
België nam deel aan 48 zaken waarin een arrest of beschikking werd uitgesproken in 2020.

Deze 48 zaken zijn onderverdeeld als volgt:

- 43 prejudiciële vragen;
- 3 beroepen wegens niet-nakoming;
- 1 beroep tot nietigverklaring;
- 1 tussenkomst.

Diagram 1 illustreert de verdeling van de in 2020 afgesloten zaken per type zaak.

Diagram 1: verdeling per type zaak

Prejudiciële vragen

Diagram 2 toont het aandeel van de prejudiciële vragen die werden gesteld door de Belgische rechterlijke instanties en door de buitenlandse rechterlijke instanties waaraan België heeft deelgenomen en die in de loop van 2020 werden afgesloten. België is tussengekomen in 25 door België aanhangig gemaakte prejudiciële zaken en in 18 door andere lidstaten aanhangig gemaakte prejudiciële zaken. De verdeling van het aantal zaken per land is als volgt: Italië (3), Duitsland (2), Nederland (2), Oostenrijk (2), Luxemburg (2), Polen (2), Frankrijk (2), Verenigd Koninkrijk (1), Ierland (1) en Portugal (1).

Diagram 2: herkomst prejudiciële vragen

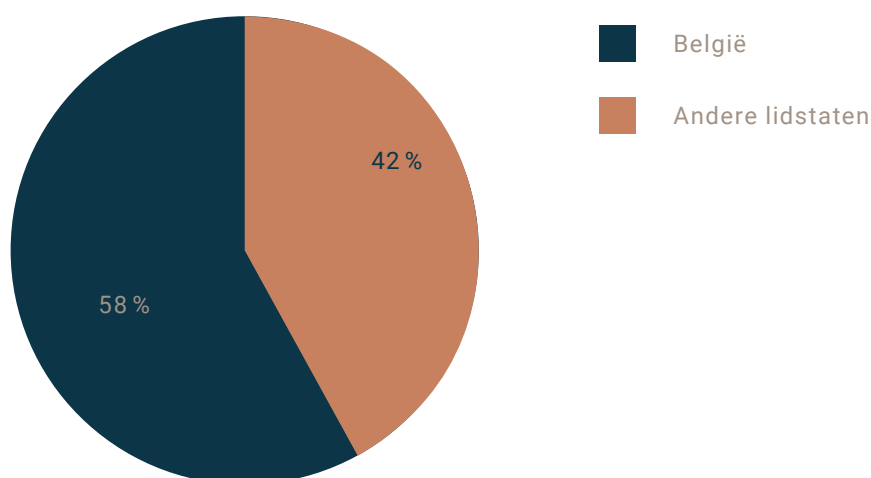

Diagram 3 toont de verdeling van de prejudiciële vragen aan de hand van de richting van het arrest; de regeringen van de lidstaten suggereren in hun opmerkingen immers een voorstel van antwoord op de vragen die worden gesteld door de nationale rechterlijke instanties. Vijf zaken zijn niet in rekening gebracht: in vier ervan nam het Hof een beschikking tot afdoening zonder beslissing en in de vijfde zaak sprak het Hof zich uit op een vraag waarvoor België geen antwoord had voorgesteld.

Diagram 3: richting van het arrest

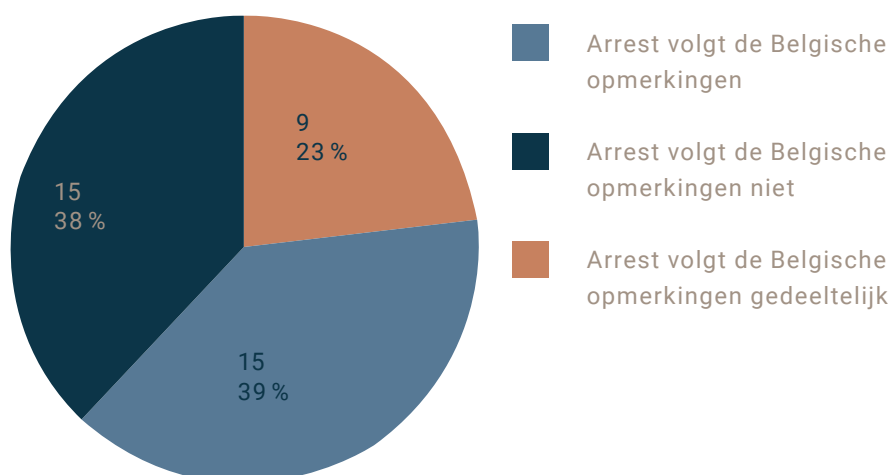
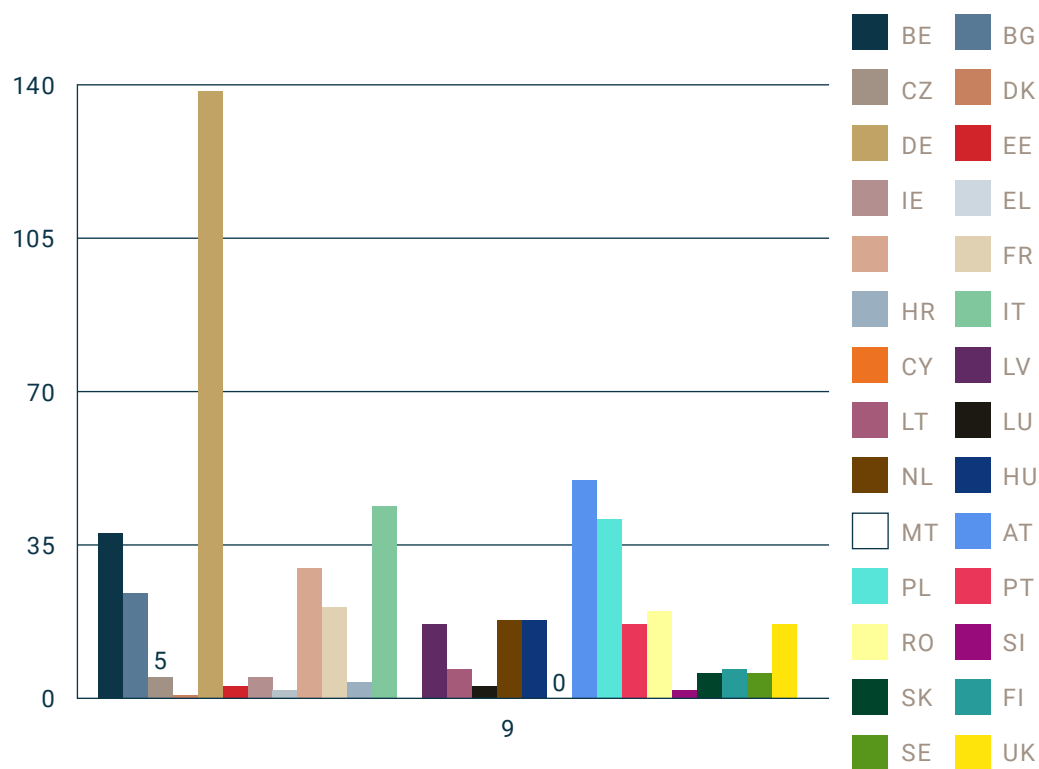

Diagram 4 toont het aantal prejudiciële vragen per lidstaat. Met de 36 prejudiciële vragen die het in 2020 aan het HJEU heeft voorgelegd, staat België op de vijfde plaats.

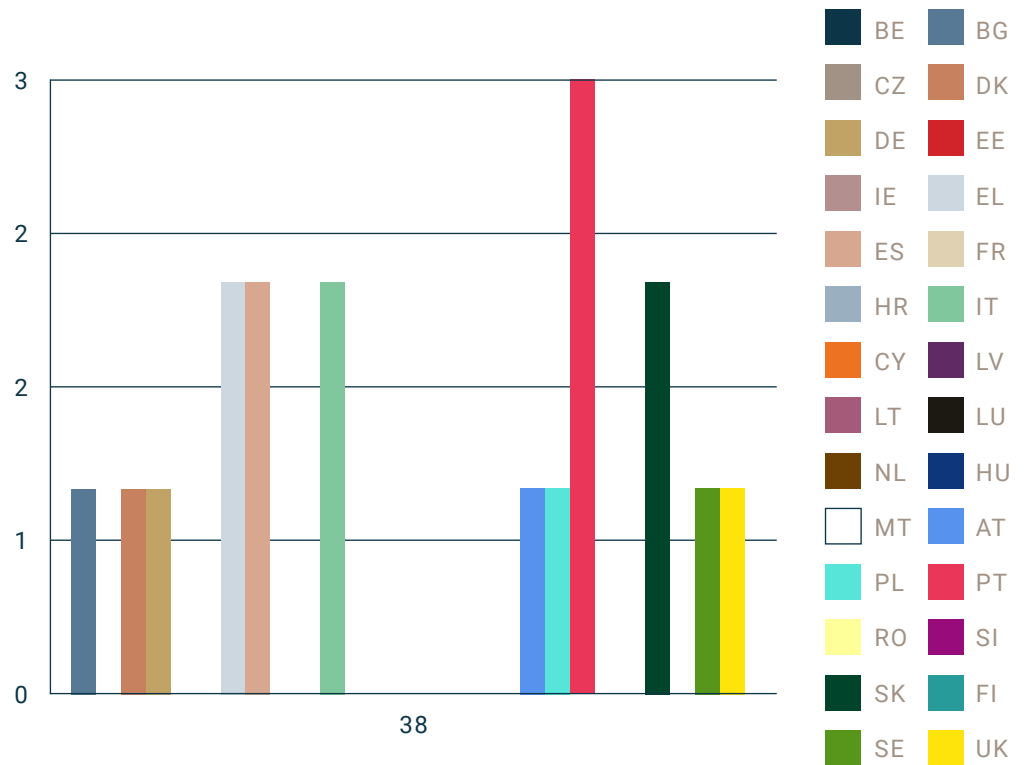
Diagram 4: Aantal prejudiciële vragen per lidstaat

De 36 prejudiciële vragen van België zijn als volgt over de nationale rechterlijke instanties verdeeld:

Rechterlijke instantie	Aantal zaken
Raad van State	6
Grondwettelijk Hof	2
Hof van Cassatie	0
Raad voor Vreemdelingenbetwistingen	0
Hoven van beroep	8
Arbeidshoven	4
Rechtbanken van eerste aanleg	8
Arbeidsrechtbanken	6
Ondernemingsrechtbanken	2

Diagram 5 toont de opdeling van de beroepen wegens niet-nakoming per lidstaat in 2020:

CONTACT

Vond u dit verslag nuttig? Wenst u meer te weten over de activiteiten van J2?

Een dankbetuiging of eventuele vragen kunt u richten aan: J2-Secretariat@diplobel.fed.be

